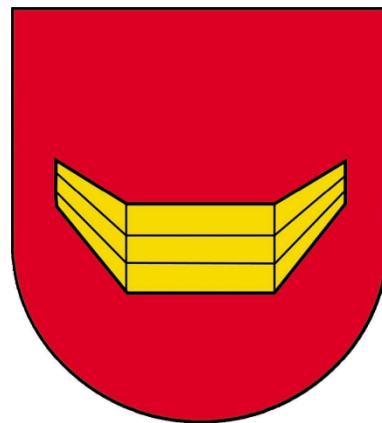

Gmina
Turobin

Gminna Strategia
Rozwiązywania
Problemów Społecznych

na lata 2021 – 2030

Spis treści

SPIS TREŚCI	2
I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	4
1. PODSTAWA PRAWNA STRATEGII, ZGODNOŚĆ Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM ORAZ STRATEGIAMI NARODOWYMI I EUROPEJSKIMI	4
1.1 Powiązanie Strategii z krajowymi aktami prawnymi.....	5
1.2 Zgodność z prawem wspólnotowym	6
1.3 Zgodność ze strategiami europejskimi	6
1.4 Zgodność z dokumentami krajowymi	7
1.5 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi.....	9
II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII	11
1. PRZEBIEG PROCESU WYPRACOWANIA STRATEGII	11
III. CHARAKTERYSTYKA GMINY	15
1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	15
2. HISTORIA.....	15
3. GOSPODARKA GMINY	16
3.1 Przedsiębiorczość.....	16
4. LUDNOŚĆ GMINY	18
4.1 Demografia.....	18
4.2 Poziom życia	20
4.3 Mieszkalnictwo	20
5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA GMINY TUROBIN	21
5.1 Oświata	21
5.2 Kultura	36
5.3 Służba zdrowia.....	37
5.4 Pomoc społeczna	37
5.5 Bezpieczeństwo publiczne	46
5.6 Rekreacja i sport	48
5.7 Organizacje społeczne	48
6. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	49
6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Turobin na podstawie danych instytucji.....	49
6.2 Problemy i oczekiwania społeczne mieszkańców na podstawie ankiety	56
6.3 Analiza SWOT	67

IV PLANOWANIE DZIAŁAŃ	69
1. MISJA I WIZJA GMINY TUROBIN	69
2. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	69
3. CELE I HARMONOGRAM REALIZACJI	73
4. RAMY FINANSOWE STRATEGII	88
5. PROGRAMY.....	89
V. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.....	90
1. SYSTEM MONITOROWANIA STRATEGII.....	90
2. EWALUACJA STRATEGII	96
ZAŁĄCZNIKI	99
WYKAZ SKRÓTÓW	106
SPIS WYKRESÓW I TABEL	107

I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Państwo polskie poprzez instytucje realizujące politykę społeczną umożliwia swoim obywatelom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Stale wzrastający zakres zadań stawianych przed instytucjami pomocy społecznej spowodowany jest zwiększającym się ich ciężarem gatunkowym i stopniem trudności generowanym takimi czynnikami, jak np.: starzenie się społeczeństwa, a co za tym idzie, wzrost kosztów związanych z ochroną zdrowia i rehabilitacją osób starszych i niepełnosprawnych, uzależnieniami oraz wyzwaniem, którym musi podołać współczesna rodzina.

Działania prowadzone przez instytucje pomocy i integracji społecznej opierają się na zasadach programowania, subsydiarności, koncentracji, elastyczności i otwartości. Istotą nowego modelu działania pomocy społecznej, kreującej politykę społeczną – a w jej obszarze strategię rozwiązywania problemów społecznych – jest jej uspołecznienie zarówno w procesie planowania, jak też realizacji.

Każde państwo Członkowskie Unii Europejskiej ma obowiązek prowadzenia w ramach Unii wspólnych działań wspierających, uzupełniających i koordynujących w szeroko pojętej dziedzinie ochrony ludności i rozwoju kapitału ludzkiego. Opracowanie Strategii jest warunkiem pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów dotyczących sfery społecznej zarówno z budżetu państwa, jak też funduszy Unii Europejskiej.

1. Podstawa prawna Strategii, zgodność z prawem wspólnotowym oraz strategiami narodowymi i europejskimi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turobin tworzona jest z mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2020 poz. 1876 z późn. zm.), która w art. 17 ust. 1 pkt 1 nakłada na Gminy obowiązek „opracowania i realizacji gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16 b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,

- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

1.1 Powiązanie Strategii z krajowymi aktami prawnymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turobin (GSRPS) jest zgodna z założeniami polityki państwa, a także ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki. Działania zawarte w Strategii oparte są na postanowieniach innych krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2020 poz. 1876 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2020 poz. 1057 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 poz. 176 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 poz. 1119 z późn. zm.);
- Ustawy dnia z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 poz. 2050 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2021 poz. 1100 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 poz. 573 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2020 poz. 111 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 poz. 218 z późn. zm.);
- Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 poz. 821 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. 2021 poz. 877 z późn. zm.);

- Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. 2021 poz. 183 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2021 poz. 485 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 poz. 2133 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 04 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 poz. 1297 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 05 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 poz. 1348 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 poz. 685 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1398 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 poz. 2407);
- Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 poz. 1329).
- Ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (Dz. U. z 2020 poz. 1936).

1.2 Zgodność z prawem wspólnotowym

Prawo wspólnotowe (*acquis communautaire*) nie ingeruje w systemowe rozwiązania w zakresie pomocy społecznej obowiązujące w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Funkcjonuje jednak polityka społeczna Unii koordynująca narodowe polityki społeczne w zakresie koniecznym z punktu widzenia funkcjonowania wspólnoty.

1.3 Zgodność ze strategiami europejskimi

Jednym z wiodących celów Unii Europejskiej jest wyrównywanie poziomu rozwoju krajów i regionów. Polska uczestniczy w polityce społeczno-gospodarczej Unii, co oznacza między innymi korzystanie z funduszy unijnych. W obszarze polityki społecznej jest to Europejski

Fundusz Społeczny (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1304/2013). EFS jest głównym instrumentem wspierającym polityki i zadania priorytetowe, których celem jest osiągnięcie postępów w kierunku pełnego zatrudnienia, poprawy jakości i wydajności pracy, zwiększenie mobilności geograficznej i zawodowej pracowników w Unii. Poprawa systemów kształcenia i szkolenia, propagowanie włączenia społecznego oraz zapobieganie i zwalczanie ubóstwa. Fundusz ten przyczynia się tym samym do spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

1.4 Zgodność z dokumentami krajowymi

Zapisy zwarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turobin są zgodne z następującymi dokumentami strategicznymi:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030, której celem głównym jest poprawa jakości życia Polaków.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, która za jeden z celów stawia rozwój kapitału ludzkiego.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030. Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Należy przez to rozumieć dorastanie w godnych warunkach, skuteczną edukację, świadczenie pracy, prowadzenie działalności gospodarczej, stałe uczenie się dorosłych, w tym doskonalenie ich kompetencji i kwalifikacji, sprawiedliwy i powszechny dostęp do opieki zdrowotnej, realizowanie się w życiu rodzinnym i społecznym, aktywne spędzanie czasu wolnego, wysoką świadomość ekologiczną, udział w życiu publicznym i politycznym, a także stały rozwój osobisty oraz udział w procesach zmian zachodzących w świecie i Polsce.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku). Głównym celem SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, która jako strategiczny cel polityki regionalnej wskazuje efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, w którym określono kluczowe kierunki rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w Polsce.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2021 – 2027 z perspektywą do roku 2030. Nowy wymiar aktywnej integracji.

Celem głównym programu jest trwale zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej.

W programie wyróżniono pięć celów operacyjnych:

1. Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży. *Zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, który zwiększy szanse na aktywizację rodziców oraz umożliwi kompleksową profilaktykę zapobiegającą ubóstwu.*
2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie szansy dla młodzieży wejścia na rynek pracy i tworzenia rodzin. *Stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych umożliwiającego młodzieży przygotowanie do wejścia na rynek pracy, zdobycie niezbędnych kompetencji oraz umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową i rozwój rodziny.*
3. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko. *Rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem, umożliwiając łączenie ról społecznych zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie roli społeczności lokalnej opartych o zasadę partnerstwa publiczno-społecznego .*
4. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej. *Zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem umożliwiających stabilność rodzin i aktywizację zawodową rodzin oraz zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności powodującej wykluczenie społeczne.*
5. Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni. *Zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym, zależnym przyjaznych form opieki i form aktywnego spędzania czasu oraz aktywnego włączania się osób starszych w życie publiczne i zawodowe.*

Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 – działania przedstawione w Strategii są zgodne z założeniami zawartymi w w/w Programie, celem strategicznym Programu jest wydłużenie życia, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu. Cel strategiczny można osiągnąć dzięki realizacji celów

operacyjnych. W NPZ są one ukierunkowane na zmniejszenie narażenia społeczeństwa na największe zagrożenia dla zdrowia. W katalogu zadań niezbędnych do realizacji tych celów znajdują się działania konieczne do poprawy stanu zdrowia i jakości życia zarówno całego społeczeństwa, jak i szczególnie zagrożonych grup. Cele operacyjne programu:

1. Poprawa sposobu żywienia, stanu odżywienia oraz aktywności fizycznej społeczeństwa.
2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi.
3. Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego i poprawa dobrostanu psychicznego społeczeństwa.
4. Ograniczenie ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych w środowisku zewnętrznym, miejscu pracy, zamieszkania, rekreacji oraz nauki.
5. Promocja zdrowego i aktywnego starzenia się.
6. Poprawa zdrowia prokreacyjnego.

1.5 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Turobin 2021-2030

W dokumencie wyodrębniono cel strategiczny i podporządkowane trzy cele operacyjne:

Zrównoważony rozwój Gminy Turobin i poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wykorzystanie wewnętrznych potencjałów oraz wzmocnienie powiązań funkcjonalno-przestrzennych z otoczeniem na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego gminy i zdolności gminy do przeciwdziałania na rzecz zmian klimatu.

1. Cel operacyjny: Rozwój społeczny Gminy Turobin na rzecz poprawy kapitału społecznego, zwiększenia dostępności do usług społecznych i przeciwdziałania negatywnym zmianom demograficznym.
2. Cel operacyjny: Rozwój gospodarczy Gminy Turobin na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców wsi.
3. Cel operacyjny: Rozwój przestrzenny Gminy Turobin na rzecz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych gminy z otoczeniem, rozwoju wysokiej jakości usług publicznych i zdolności do przeciwdziałania zmianom klimatu.

Zgodność ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Biłgorajskim na lata 2021-2030

W strategii wyróżniono następujące cele główne:

1. Wzrost zatrudnienia, przeciwdziałanie bierności zawodowej i obniżenie poziomu ubóstwa do roku 2030.
2. Podniesienie jakości życia osób starszych poprzez wydłużenie okresu samodzielności i aktywności w życiu społecznym oraz zapewnienie bezpieczeństwa.
3. Adaptacja systemu efektywnie wspierającego rodzinę.
4. Włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe.
5. Poprawa jakości życia osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego.
6. Aktywni obywatele i aktywne wspólnoty lokalne.

Zgodność ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021 –2030

W strategii wyróżniono następujące cele główne:

1. Wzrost zatrudnienia, przeciwdziałanie bierności zawodowej i obniżenie poziomu ubóstwa w województwie lubelskim do roku 2030.
2. Podniesienie jakości życia osób starszych poprzez wydłużenie okresu samodzielności i aktywności w życiu społecznym oraz zapewnienie bezpieczeństwa.
3. Adaptacja systemu wspierającego rodzinę zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami i zmianami w otoczeniu zewnętrznym.
4. Włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe poprzez działania zwiększające ich aktywność zawodową i społeczną.
5. Poprawa jakości życia osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego.
6. Aktywni obywatele i aktywne wspólnoty lokalne województwa lubelskiego.
7. Ekonomia społeczna i solidarna istotnym instrumentem wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego.

Cele operacyjne

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą 2030)

Cele strategiczne ww. strategii rozwoju obejmują:

1. Wzmacnianie urbanizacji regionu.
2. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich.
3. Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.

4. Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu.

Inne dokumenty strategiczne:

- *Strategia Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022 (z perspektywą do roku 2030);*
- *Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia;*
- *Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2021-2025;*
- *Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla województwa lubelskiego na lata 2018 – 2022;*

II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII

Do prac nad wypracowaniem Strategii zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu Gminy Turobin.

1. Przebieg procesu wypracowania Strategii

Proces przygotowania dokumentu składał się z następujących etapów:

- organizacja procesu planowania strategicznego,
- diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Turobin,
- planowanie działań,
- opracowanie dokumentu.

Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Turobin:

- analiza sytuacji społecznej w Gminie Turobin w oparciu o opinie przedstawicieli instytucji administracji samorządowej, organizacji społecznych analizę doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- dotychczasowa współpraca instytucji i organizacji społecznych na rzecz społeczności lokalnej,
- formułowanie wizji rozwoju społecznego Gminy Turobin.

Analiza problemów społecznych oraz zasobów społecznych w Gminie Turobin:

- identyfikacja i kategoryzacja problemów społecznych w Gminie Turobin,
- określenie zasobów społecznych.

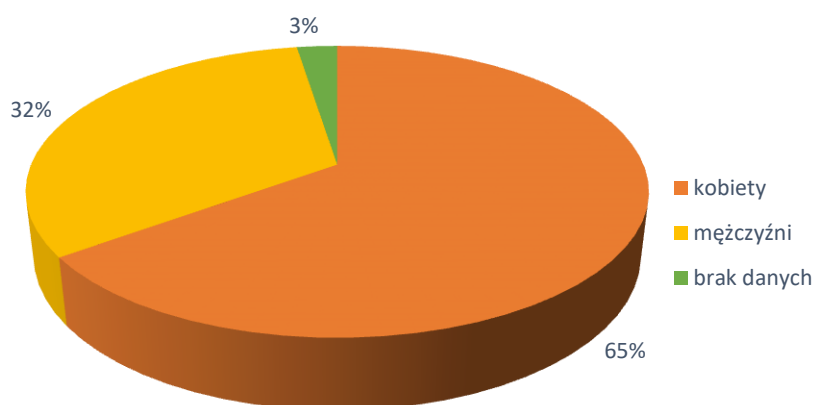
Formułowanie założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych w oparciu o zasady rozwoju społecznego:

- formułowanie misji rozwoju społecznego w korelacji z wizją rozwoju Gminy Turobin,
- formułowanie celów strategicznych,
- określanie celów oraz kierunków działań w Gminie Turobin,
- określanie sposobu zarządzania realizacją strategii,
- ustalenie zasad monitoringu,
- opracowanie procedur ewaluacji.

Bazą do opracowania diagnozy społecznej zawartej w strategii były materiały i analizy statystyczne gromadzone przez instytucje takie, jak: Urząd Gminy Turobin, baza danych regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego www.stat.gov.pl, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Turobinie oraz wyniki anonimowych ankiet na temat występujących w Gminie problemów i oczekiwań.

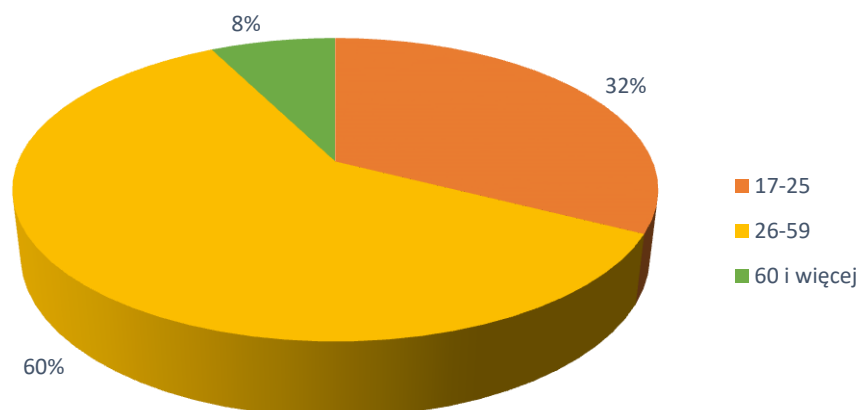
Elementem uspołecznienia procesu budowy GSRPS, było przeprowadzenie badania ankietowego bazującego na metodologii CAWI (Computer Assisted Web Interview), skierowanego do mieszkańców - osób zainteresowanych uczestnictwem w życiu społecznym Gminy. W badaniu kwestionariuszowym udział wzięło łącznie 40 osób (26 kobiet, 13 mężczyzn).

Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

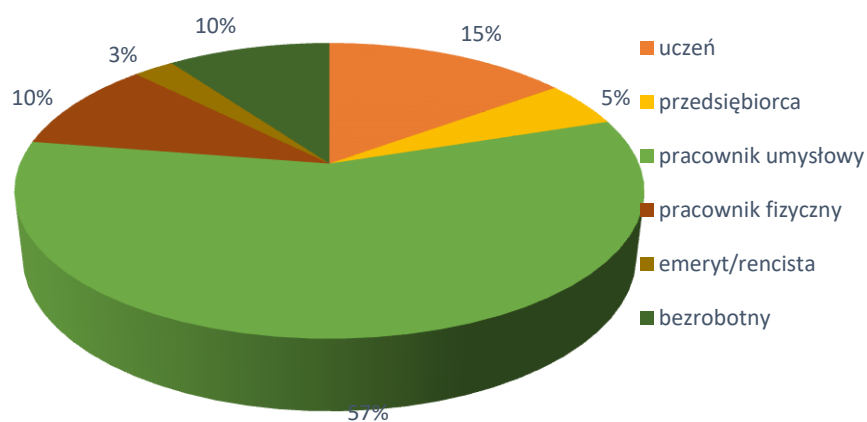
Najliczniejszą grupę wiekową stanowiły osoby mieszczące się w przedziale 26-59 lat – 24 osoby.

Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

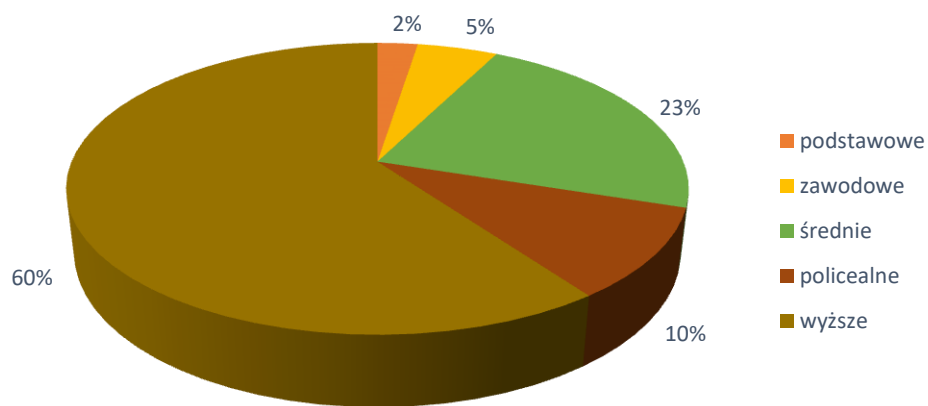
Pytani o aktywność zawodową mieszkańcy Gminy Turobin deklarowali się najczęściej jako pracownik umysłowy (23 osoby), następną pod względem liczebności grupę stanowili uczniowie (6 osób).

Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

Pod względem wykształcenia najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające wykształcenie wyższe (24 osoby).

Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację i efektywną realizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych. Oparcie przygotowania dokumentu strategicznego o proces partycypacji społecznej gwarantuje rzetelną diagnozę oraz wypracowanie adekwatnych do zdiagnozowanych problemów kierunków realizacji strategii. Przedłożony materiał został opracowany przez Zespół zadaniowy ds. realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przy merytorycznym wsparciu eksperta zewnętrznego – Agnieszki Wróblewskiej.

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY

1. Położenie geograficzne

Rysunek 1. Umiejscowienie gminy Turobin w powiecie biłgorajskim w województwie lubelskim. Źródło: <https://www.osp.org.pl>

Gmina wiejska Turobin położona jest w powiecie biłgorajskim, w południowej części województwa lubelskiego, około 55 km na południe od Lublina. Graniczy z gminami: Chrzanów, Goraj, Radecznica, Rudnik, Sułów, Wysokie, Zakrzew, Żółkiewka. Powierzchnia gminy wynosi 162 km². Gmina stanowi 9,66% powierzchni powiatu. W skład Gminy Turobin wchodzi następujące sołectwa: Czernięcin Główny, Czernięcin Poduchowny, Elizówka, Gaj Czernięciński Gródki Pierwsze, Gródki Drugie, Guzówka- Kolonia, Huta Turobińska, Nowa Wieś, Olszanka, Przedmieście Szczebrzeszyńskie, Rokitów, Tarnawa Duża, Tarnawa- Kolonia, Tarnawa Mała, Tokary, Turobin, Wólka Czernięcińska, Zabłocie, Zagroble, Załawcze, Żabno, Żabno- Kolonia, Żurawie.

2. Historia

Turobin to jedna z najstarszych miejscowości na ziemi chełmskiej, rozwijająca się od XII wieku jako osada targowa i obronna przy tzw. trakcie ruskim prowadzącym z Krakowa przez Zawichost do Kijowa. W dokumentach historycznych była wzmiankowana po raz pierwszy w 1389 roku, w akcie nadania przez Władysława Jagiełłę wsi królewskiej Turobin Dymitrowi z Goraja. W 1420 r. król Władysław Jagiełło nadał Turobinowi prawa miejskie. W latach

1570–1596 miasto było ważnym ośrodkiem ariańskim. W okresie tym zamieszkiwali tu liczni protestanci, odbywały się tu synody, a przy zborze działało gimnazjum ariańskie. Był to najlepszy okres w dziejach Turobina, będącego wówczas jednym z większych ośrodków miejskich na całej ziemi chełmskiej. W latach 1866–1868, w ramach represji za udział mieszkańców w powstaniu styczniowym władze carskie odebrały Turobinowi prawa miejskie. Osada rozwijała się nadal jako wielowyznaniowy i wieloetniczny ośrodek handlu i rzemiosła. W 1908 roku w Turobinie żyło 2700 Żydów, stanowiąc 52% ogółu mieszkańców. W 1914 i 1915 roku miasto zostało zniszczone przez dwa wielkie pożary. Po 1918 roku Turobin nie odzyskał praw miejskich, stracił też swą dawną pozycję jako ośrodek handlowy. Po wybuchu II wojny światowej, na początku września 1939 roku w okolicach Turobina doszło do walk polskich oddziałów z armią niemiecką. 17 września 1939 roku Turobin zajęli Niemcy. W dniu 23 września do miasta wkroczyła Armia Czerwona, która ustąpiła po 2 tygodniach, a Turobin znalazł się ponownie pod okupacją niemiecką.

W maju 1942 roku hitlerowcy zniszczyli synagogę i rozstrzelali w Turobinie około 120 Żydów, pozostałych 2 tys. osób wywieziono do obozów śmierci. W dniu 16 maja 1943 roku żołnierze Armii Krajowej spalili miejscowy budynek gminy wraz ze spisami kontyngentów, wspólnie z żołnierzami BCh rozbili też areszt w pobliskiej Żółkiewce, uwalniając więźniów. Osada została wyzwolona przez Armię Czerwoną 27 lipca 1944 roku. W 1946 roku liczyła zaledwie 1541 mieszkańców.

Po II wojnie Turobin i jego okolice były miejscem krwawych starć między siłami patriotycznymi a zwolennikami nowego porządku, reprezentowanego przez PKWN.

W okresie PRL osada funkcjonowała jako lokalny ośrodek usługowo-handlowy. W latach 1975–1998 Turobin był siedzibą gminy w województwie zamojskim, zaś od 1 stycznia 1999 roku wszedł w skład powiatu biłgorajskiego.¹

3. Gospodarka Gminy

3.1 Przedsiębiorczość

W 2020 roku na terenie Gminy Turobin było zarejestrowanych 358 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, spośród których 17 należało do sektora

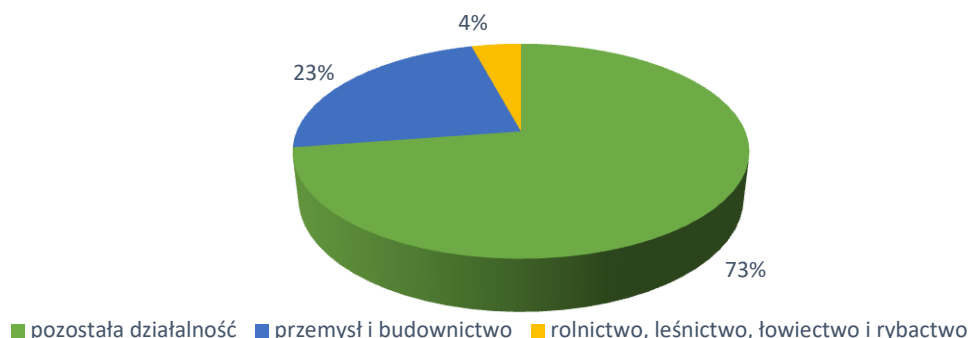
---

¹ <http://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/turobin-historia-miejscowosci/>

publicznego, a 341 do sektora prywatnego. W ramach wszystkich przedsiębiorstw 23% działa w ramach przemysłu i budownictwa, 4% to rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, a 73% wykonuje pozostałą działalność gospodarczą.

Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Turobin (rok 2020). Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

W ramach sektora publicznego spośród 17 podmiotów 15 należy do państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego. Z kolei sektor prywatny, to przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (271 jedn.), oraz spółki handlowe (7 jedn.), spółdzielnie (2 jedn.) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (24 jedn.). Na przestrzeni lat 2018-2020 przybyło w Gminie 18 podmiotów gospodarczych.

Odnosząc się do wskaźników podmiotów gospodarki narodowej (przyjętych dla celów porównawczych przez GUS), należy stwierdzić, że na 10 tys. ludności na terenie Gminy Turobin przypada 602 firmy. Na 100 osób w wieku produkcyjnym 7,99 osób fizycznych prowadzi działalność gospodarczą. Odnosząc się do fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych można stwierdzić, iż na 10 tys. mieszkańców przypada 40 tego typu podmiotów. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kategoria	Jednostka miary	Wartość wskaźnika		
		2018	2019	2020
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	556	586	602
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	55	63	34
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	18	36	20
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	7,43	7,83	7,99
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	jed. gosp.	39	40	40
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	98	110	59
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	97,5	102,4	105,6

4. Ludność Gminy

4.1 Demografia

Na koniec 2020 r. Gminę Turobin zamieszkiwało 6066 mieszkańców. Na przestrzeni trzech ostatnich lat populacja zmniejszyła się, co jest zjawiskiem niekorzystnym dla rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy. Gęstość zaludnienia w Gminie w 2019 roku wynosiła 37 osób na 1 km².

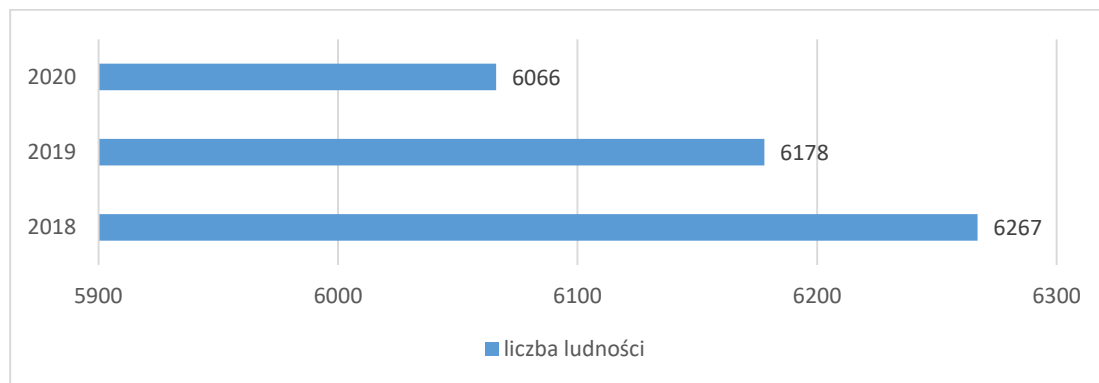
Tabela 2. Struktura wieku zamieszkałej ludności. Źródło: dane UG Turobin.

Rok	2018	2019	2020
liczba ludności ogółem	6267	6178	6066
14 lat i mniej	761	750	733
15-64 lata	3736	3902	3821
powyżej 65 lat	1770	1526	1512

Wśród ogólnej liczby mieszkańców dominującą grupą stanowią osoby mieszczące się w przedziale wiekowym 15-64 lata. W 2020 roku wśród mieszkańców Gminy Turobin ponad połowa, to osoby w wieku 15-64 lata (63%), osoby w wieku 14 lat i mniej stanowią 12% ogółu, natomiast osoby w wieku powyżej 65 lat stanowią 25% ludności. Liczba ludności

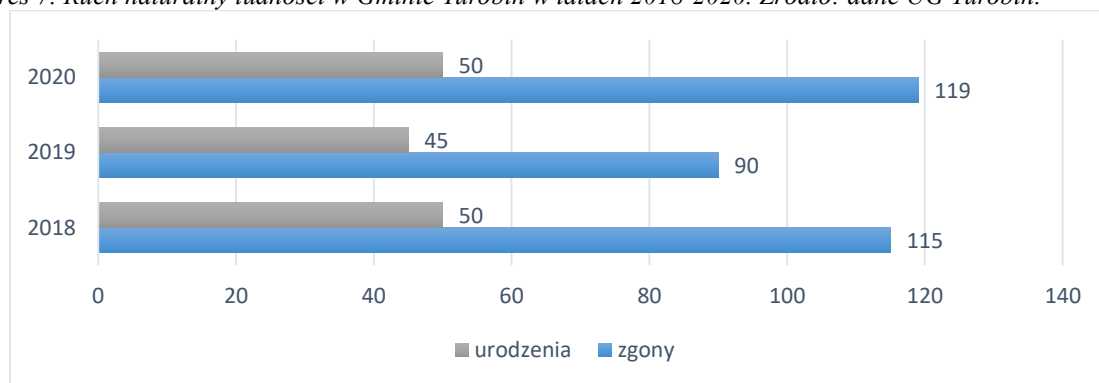
w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 75,3, współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wynosi 40,4.² W 2020 roku współczynnik feminizacji w Gminie wyniósł 108. Przyczyną tego stanu rzeczy jest wyższa dla kobiet niż dla mężczyzn średnia długość trwania życia, co jest zjawiskiem charakterystycznym dla całego kraju.

Wykres 6. Liczba mieszkańców Gminy Turobin w latach 2018-2020. Źródło: dane UG Turobin.

W latach 2018-2020 na terenie Gminy zanotowano ujemny przyrost naturalny. Ogólny bilans lat 2018-2020 wyniósł - 179 osób.

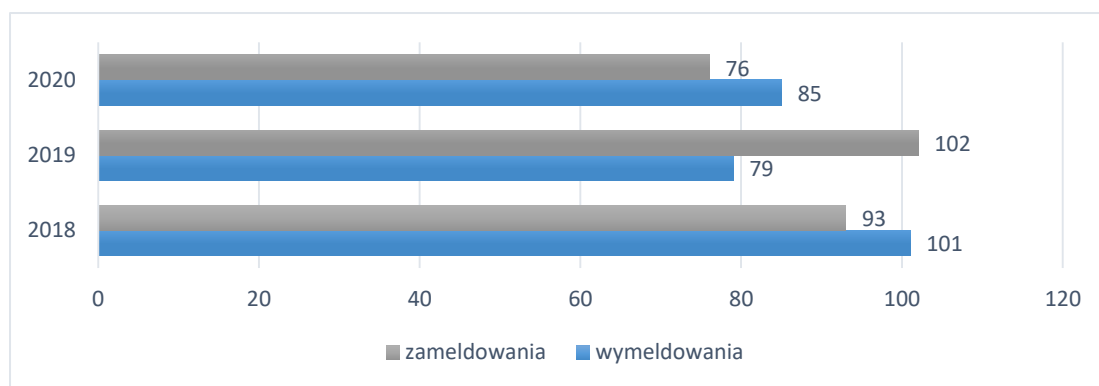
Wykres 7. Ruch naturalny ludności w Gminie Turobin w latach 2018-2020. Źródło: dane UG Turobin.

W przypadku salda migracji wskaźniki są dodatnie. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowań. Saldo migracji dla lat 2018-2020 wynosi + 6 osób.

Wykres 8. Migracje ludności na terenie Gminy Turobin w latach 2018-2020. Źródło: dane UG Turobin.

² <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>

Podsumowując powyżej zaprezentowane wskaźniki demograficzne Gminy należy zwrócić uwagę na ujemny przyrost naturalny i wyludnianie się gminy.

Niepokój na przyszłość może budzić fakt, iż 63% mieszkańców, to osoby w wieku 15-64 lat. Należą do nich zarówno mieszkający tu od urodzenia, jak i osoby, które wybrały Gminę na miejsce zamieszkania. Obecnie jest to korzystne dla rozwoju gospodarczego Gminy, ale jeśli powyższe niekorzystne trendy zostaną utrzymane, za kilka czy kilkanaście lat, liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie ogromnym obciążeniem dla osób w wieku aktywności zawodowej.

4.2 Poziom życia

W 2019 r. dochody Gminy Turobin w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 4766 zł, przy wydatkach w wysokości 4530 zł. W tym samym roku wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie pomocy społecznej wyniosły 1488,0 tys. zł, i stanowiły 5,4% całości wydatków gminnego budżetu³ W 2019 roku w Powiecie Biłgorajskim wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 13,7% wydatków budżetu powiatu.⁴

4.3 Mieszkalnictwo

Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w Gminie Turobin wynosi 92 m². W 2019 roku gminne wydatki przeznaczone na gospodarkę mieszkaniową wyniosły 0,4%

³

https://lublin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubelskie/portrety_gmin/powiat_bilgorajski/gmina_turobin.pdf

⁴ https://lublin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubelskie/portrety_powiatow/powiat_bilgorajski.pdf

ogółu wydatków budżetowych przy 0,1% dochodu z tego samego tytułu. Mieszkań komunalnych gmina nie posiada

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Turobin. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

	Jednostka miary	2018	2019	2020
Zasoby mieszkaniowe				
<i>mieszkania</i>	mieszk.	2 432	2 434	b.d.
<i>izby</i>	izba	8 680	8 695	b.d.
<i>powierzchnia użytkowa mieszkań</i>	m ²	222 721	223 116	b.d.
Budynki mieszkalne w Gminie				
Ogółem	bud.	2 363	2 287	b.d.
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne				
<i>wodociąg</i>	mieszk.	2 028	2 030	b.d.
<i>ustęp splukiwany</i>	mieszk.	1 411	1 413	b.d.
<i>łazienka</i>	mieszk.	1 313	1 316	b.d.
<i>centralne ogrzewanie</i>	mieszk.	1 129	1 132	b.d.
Mieszkania wyposażone w instalacje - w %				
<i>wodociąg</i>	%	83,4	83,4	b.d.
<i>łazienka</i>	%	54,0	54,1	b.d.
<i>centralne ogrzewanie</i>	%	46,4	46,5	b.d.
Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki				
<i>przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania</i>	m ²	91,6	91,7	b.d.
<i>przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę</i>	m ²	36,4	37,0	b.d.
<i>mieszkania na 1000 mieszkańców</i>	mieszk.	397,6	403,7	b.d.

5. Infrastruktura społeczna Gminy Turobin

5.1 Oświata

W 2020 roku na terenie gminy funkcjonowały 3 szkoły podstawowe oraz Przedszkole Samorządowe w Turobinie wchodzące w skład Zespołu Szkół w Turobinie.

1. Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Turobinie wchodząca w skład Zespołu Szkół w Turobinie,
2. Szkoła Podstawowa im. Szymona Szymonowicza w Czernięcinie,
3. Szkoła Podstawowa w Gródkach.

Ponadto w gminie Turobin w 2020 roku znajdują się 4 szkoły średnie:

1. Liceum Ogólnokształcące im. Jana Zamoyskiego w Turobinie wchodzące w skład Zespołu Szkół w Turobinie,
2. Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Turobinie wchodzące w skład Zespołu Szkół w Turobinie,
3. Technikum w Turobinie wchodzące w skład Zespołu Szkół w Turobinie, (w roku szkolnym 2020/2021 i wcześniejszych nie prowadzono naboru),
4. Szkoła Policealna w Turobinie wchodząca w skład Zespołu Szkół w Turobinie.

W gminie działały 2 szkoły dla dorosłych, w tym 1 szkoła policealna. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 1 szkoła niepubliczna o uprawnieniach szkoły publicznej – Rzemieślnicza Szkoła Branżowa I stopnia w Turobinie, dla której organem prowadzącym jest Cech Rzemiosł Różnych i Drobnej Przedsiębiorczości w Biłgoraju.

Tabela 4. Liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach i przedszkolu w poszczególnych latach. Źródło: Zespół Obsługi Ekonomiczno - Administracyjnej Szkół w Turobinie.

Nazwa Szkoły	2017	2018	2019	2020
Szkoła Podstawowa w Czernięcinie	18	20	18	21
Oddział Przedszkolny	2	2	2	2
<i>Razem</i>	20	22	20	23
Szkoła Podstawowa w Gródkach	15	12	14	17
Oddział Przedszkolny	1	1	1	1
<i>Razem</i>	16	13	15	18
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Turobinie	36	33		
Zespół Szkolno- Przedszkolny w Turobinie	25	31		
Przedszkole	4	4		
<i>Razem</i>	29	35		
Zespół Szkół w Turobinie			47	45
Przedszkole			4	3
<i>Razem</i>			51	48
Razem	101	103	86	89

Dane dotyczące liczby uczniów w szkołach na terenie gminy Turobin, przedstawione są w tabeli poniżej.

Tabela 5. Stan organizacyjny szkół w roku szkolnym 2017/2018-2019/2020. Źródło: System Informacji

Oświatowej.

Placówki oświatowe		Liczba oddziałów		Liczba uczniów/przedszkolaków	
		2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Turobinie	Szkoła Podstawowa w Turobinie	12	13	208	221
	Przedszkole Samorządowe	4	3	74	70
Szkoła Podstawowa w Czernięcinie		9	10	77/33	86/40
Szkoła Podstawowa w Gródkach		6	6	48/20	53/17
Razem szkoły podstawowe		31	32	460	487
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Turobinie	Gimnazjum	4	2	95	46
	Liceum Ogólnokształcące	3	3	37	49
	Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	3	2	56	47
	Szkoła Policealna	4	4	150	121
	Technikum	1	-	8	-
Razem ZSOiZ		15	11	346	263
Ogółem we wszystkich placówkach		46	43	806	750
Rok szkolny 2019/2020					
Placówki oświatowe		Liczba oddziałów		Liczba uczniów/przedszkolaków	
Szkoła Podstawowa w Czernięcinie		10		82/36	
Szkoła Podstawowa w Gródkach		6		54/16	
Zespół Szkół w Turobinie	Przedszkole Samorządowe	3		68	
	Szkoła Podstawowa	13		214	
	Liceum Ogólnokształcące	4		69	
	Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	2		49	
	Szkoła Policealna	2		47	
	Technikum	-		-	
Razem szkoły podstawowe		29		402	
Ogółem we wszystkich placówkach		40		635	

Infrastruktura edukacyjna w poszczególnych placówkach w latach szkolnych 2017/2018-2019/2020:

Baza lokalowa Szkoły Podstawowej w Turobinie w roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019:

- 11 sal dydaktycznych w budynku Szkoły Podstawowej oraz 2 sale przejęte w budynku Gimnazjum,
- sala komputerowa z dostępem do Internetu – 20 stanowisk, w roku 2018/2019 – 22 stanowiska
- biblioteka z ICM – 4 stanowiska z dostępem do Internetu,
- 2 pomieszczenia świetlicowe,
- zastępcza sala gimnastyczna,
- 4 pomieszczenia dla administracji w tym: gabinet dyrektora, sekretariat szkoły, gabinet kierownika ZOEAS, księgowość,
- 1 pokój nauczycielski,
- 1 pokój socjalny, szatnie oraz sanitariaty (częściowo dostosowane do potrzeb 6 latków).

Baza lokalowa Przedszkola Samorządowego w Turobinie w latach 2017/2018 – 2019/2020:

- 4 sale dydaktyczne,
- 1 pomieszczenie do przygotowywania posiłków,
- 2 łazienki dla dzieci,
- 1 pokój socjalny.

Ponadto w budynku Przedszkola mieści się również Gminna Biblioteka Publiczna w Turobinie zajmująca odrębne pomieszczenia.

Baza lokalowa Szkoły Podstawowej w Gródkach w latach 2017/2018 – 2019/2020:

- 6 sal dydaktycznych wyposażonych w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego, od 2018/2019 – 7 sal dydaktycznych,
- sala komputerowa z dostępem do Internetu – 10 stanowisk,
- zastępcza sala gimnastyczna,
- pokój nauczycielski,
- kancelaria dyrektora,
- pokój pedagoga,
- jadalnia z aneksem kuchennym,
- biblioteka, świetlica
- 2 łazienki (1 ogólna, 1 dla przedszkolaków)

- kotłownia.

Baza lokalowa Szkoły Podstawowej w Czernięcinie w latach 2017/2018 – 2019/2020:

- 8 sal dydaktycznych, od 2018/2019 – 10 sal,
- sala komputerowa z dostępem do Internetu – 15 stanowisk,
- biblioteka,
- jadalnia z aneksem kuchennym,
- zastępcza sala gimnastyczna,
- pokój nauczycielski,
- kantorek sportowy,
- 2 pomieszczenia socjalne, szatnie i sanitariaty
- kotłownia.

Baza lokalowa Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Turobinie w latach 2017/2018 i 2018/2019:

- 9 sal dydaktycznych w budynku Gimnazjum,
- 8 sal dydaktycznych w budynku Liceum,
- 3 pracownie komputerowe z dostępem do Internetu – 38 stanowisk,
- sala do zajęć rewalidacyjnych,
- pokój pedagoga,
- 2 sale gimnastyczne,
- pomieszczenia przeznaczone na stołówkę szkolną,
- kotłownia.

Zaplecze sportowe Szkoły stanowi:

- boisko wielofunkcyjne,
- boisko trawiaste wymiarowe do piłki nożnej z bieżnią trawiastą oraz piaskownicą do skoku w dal,
- boisko do koszykówki.

Baza lokalowa Zespołu Szkół w Turobinie w roku szkolnym 2019/2020:

- 24 sale dydaktyczne,
- 3 pracownie językowe,
- 3 pracownie komputerowe,
- 2 pomieszczenia świetlicowe,
- 3 sale gimnastyczne,
- 1 pokój nauczycielski,
- 5 pomieszczeń dla administracji ZOEAS,

- biblioteka z ICM – 4 stanowiska z dostępem do Internetu,
- biblioteka LO w Turobinie,
- gabinet dyrektora,
- 2 gabinety wicedyrektorów,
- sekretariat szkoły,
- gabinet pedagoga,
- gabinet psychologa,
- gabinet rewalidacji, logopedy,
- pomieszczenia przeznaczone na stołówkę szkolną,
- kotłownia,
- łazienki.

Zaplecze sportowe Zespołu Szkół w Turobinie stanowi:

- boisko wielofunkcyjne,
- boisko trawiaste wymiarowe do piłki nożnej z bieżnią trawiastą oraz piaskownicą do skoku w dal,
- boisko do koszykówki.

Uczniowie szkół podstawowych z terenu gminy Turobin w roku szkolnym 2017/2018 uczestniczyli m.in. w:

- 1) akcjach i kampaniach: „Śniadanie daje moc”, „Owoce w szkole”, „Mleko w szkole”, „Szkłanka mleka”, „Góra Grosza” – pomoc dzieciom wychowującym się poza własną rodziną, „Zakręcona akcja” – zbiórka plastikowych nakrętek dla Lubelskiego Hospicjum dla Dzieci im. Małego Księcia, pomoc dzieciom w Afryce, „Grosz do grosza – dzwonek na obiad” – zbiórka pieniędzy na sfinansowanie obiadów dla dzieci pochodzących z ubogich rodzin, obchody „Dnia Ziemi”, „Święto Pluszowego Misia” – obchody światowego dnia Pluszowego Misia;
- 2) programach społeczno – edukacyjnych:
  - IX edycja programu „Akademia Bezpiecznego Puchatka”, zwracającego uwagę na potencjalne zagrożenia, a także uświadamiającego dzieciom i ich rodzicom skutki niebezpiecznych zachowań w domu, szkole i na drodze;
  - „TalentowiSKO Banków Spółdzielczych” – Szkolna Kasa Oszczędności, którego celem jest rozwijanie talentów wśród dzieci i młodzieży poprzez promowanie dobrych nawyków w zakresie oszczędzania i przedsiębiorczości. Program uczy również pozytywnego myślenia o pieniądzu;

3) programach rządowych:

- „Umiem pływać”, uczniowie klas II szkół podstawowych (w Szkole Podstawowej w Gródkach i w Czernięcinie również uczniowie klas III) wzięli udział w projekcie – „Nauka pływania dla uczniów klas II z terenu Gminy Turobin” – projekt powszechnej nauki pływania „Umiem pływać” realizowanym w formie zajęć sportowych dla uczniów w ramach działania „Wspieranie przedsięwzięć w zakresie upowszechniania sportu dzieci i młodzieży” finansowanym ze środków Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów (FZSdU) Ministerstwa Sportu i Turystyki;
- „Szkolny Klub Sportowy” 2018, skierowany m.in. do uczniów szkół podstawowych, bez względu na wiek, płeć oraz sprawność fizyczną. Program ma na celu umożliwienie podejmowania dodatkowej aktywności fizycznej realizowanej w formie zajęć sportowych i rekreacyjnych pod opieką nauczyciela prowadzącego zajęcia wychowania fizycznego w danej szkole;

4) programach profilaktycznych:

- „Czyste powietrze wokół nas” – program antytytoniowy pod patronatem Sanepidu, skierowany do dzieci z oddziałów przedszkolnych. Celem tego programu jest m.in. zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich tytoń;
- „Niesamowity świat higieny jamy ustnej” – program przygotowany przez Instytut Blend-a-med Oral-B oraz Disney Polska, mający na celu uświadomienie dzieci z klas I i II o tym jak ważne są zdrowie i higiena jamy ustnej oraz pomoc w wykształceniu nawyków dbania o higienę;
- „Z odblaskiem bezpieczniej” – inicjatywa uświadamiająca najmłodszym w jaki sposób powinni zachowywać się na drodze, aby zapewnić bezpieczeństwo sobie oraz innym jej użytkownikom, a także mająca na celu zachęcić dzieci do noszenia odblasków;

5) kultywowaniu lokalnej historii poprzez:

- udział w uroczystościach patriotycznych m.in. obchodach Dnia Edukacji Narodowej, Narodowego Święta Niepodległości 11 Listopada, Święta Konstytucji 3 Maja, 17 września – Żywa lekcja historii;
- opiekę nad kapliczką św. Marka w Turobinie;

- 6) w ramach współpracy Szkoły Podstawowej w Gródkach z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Biłgoraju pani psycholog przeprowadziła z uczniami klas I-III, IV-V, VI-VII cykl 3 zajęć na temat bezpiecznego poruszania się w Internecie oraz cyberprzemocy;
- 7) licznych wycieczkach edukacyjnych i krajoznawczych;
- 8) innowacji: „Pasjonaci i eksperci – Rodzice w szkole” przygotowanej wspólnie z rodzicami dla uczniów klas I - VII Szkoły Podstawowej w Turobinie, która miała za zadanie poszerzyć wiedzę z zakresu preorientacji zawodowej dzieci oraz zapoznać dzieci ze specyfiką wybranych zawodów osób ze środowiska rodzinnego, wśród których znalazła się pielęgniarka, rehabilitant, weterynarz, piekarz i pracownik sądu rejonowego. Zorganizowano także warsztaty gotowania z rodzicami, podczas których dzieci mogły poznać zasady zdrowego odżywiania;
- 9) innowacji: „Książka uczy, bawi, rozwija” prowadzonej od listopada 2017 roku do maja 2018 r. i przygotowanej dla uczniów klas I – VII Szkoły Podstawowej w Turobinie. Przy pomocy rozmów, inscenizacji, różnego rodzaju zabaw (skojarzenia, kalambury, łamigłówek), działalności kreatywnej (tworzenie Ściany Czytelniczych Inspiracji), grupowej lub indywidualnej analizie teksów oraz czytaniu z podziałem na role dzieci mogły wzbogacić słownictwo, poprawić swoją koncentrację, wdrożyć do redagowania poprawnych wypowiedzi ustnych i właściwego interpretowania przeczytanych tekstów, rozwinąć sprawność współpracy w grupie i dzielenia się nabytymi umiejętnościami, zwiększyć umiejętność w zakresie czytania głośnego i cichego, poszerzyć wiadomości z różnych dziedzin, m.in. z historii, sportu, przyrody i opieki nad zwierzętami, oraz nauczyć się jak powinno się prawidłowo postępować w życiu – jakie zachowania są dozwolone, a jakie zabronione;
- 10) projekcie czytelnictwa „Czytamy na dzień dobry”, którego celem było wyrabianie w dzieciach nawyku systematycznego czytania, propagowanie czytelnictwa, zachęcanie do sięgania po dzieła literatury oraz integracja i rozwijanie współpracy między oddziałami. Położono nacisk na słuchanie głośnego czytania w klasie. W projekcie uczestniczyli uczniowie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Turobinie: oddziały przedszkolne, klasy I-III oraz klasy IV-VII na przedmiotach humanistycznych. Wymiernym efektem projektu jest zwiększona ilość czytelnictwa w szkole, gdzie przypada 17 woluminów na jednego ucznia tj. 5 książek więcej niż w ubiegłym roku;
- 11) działaniach promujących wartość edukacji w środowisku lokalnym:

- udział w Narodowym Czytaniu 2017;
- udział w uroczystym „Orszaku Trzech Króli”;
- występ chóru szkolnego z okazji Dnia Kobiet;
- reprezentowanie Gminy Turobin na VIII Ogólnopolskim Przeglądzie Zespołów i Grup Kolędniczych w Lublinie;
- występ chóru szkolnego na „Kolędowaniu pod chmurką”;
- taniec Poloneza z udziałem uczniów, nauczycieli i rodziców oraz podjęcie próby bicia rekordu Polski pod względem liczby tańczących par;
- pomoc w organizacji Białej Niedzieli;
- promocja zdrowia: zachęcenie do uczestnictwa w Gminnym Rajdzie Rowerowym – 2 razy w roku.

Działania podejmowane przez Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Turobinie:

- 1) obchody 100-lecia odzyskania Niepodległości przez Polskę, w ramach których zorganizowano następujące przedsięwzięcia:
  - konkurs plastyczny;
  - uroczysta akademia upamiętniająca wydarzenie, na którą zaproszono władze gminne, radnych, sołtysów oraz dyrektorów szkół podstawowych z terenu gminy Turobin;
  - Międzyszkolny Konkurs historyczny „Sto lat niepodległej”, w którym uczestniczyli uczniowie wraz z opiekunami z gimnazjów w Wysokiem, Żółkiewce, Goraju, Tarnawce, Chrzanowie, Sułowie;
  - konkurs zorganizowany przez samorząd uczniowski na najlepszą gazetkę okolicznościową podkreślającą wydarzenie;
  - wydanie broszury: „Katechizm Polski Niepodległej”;
  - konkurs literacki na opowiadanie, esej lub przemówienie „Dla Niepodległej”;
- 2) udział uczniów Zespołu Szkół w I Festiwalu Piosenki Patriotycznej w Turobinie, organizowanym przez Wójta Gminy Turobin;
- 3) występ podczas „Kolędowania pod chmurką”, przygotowanie oprawy plastycznej oraz udział uczniów i nauczycieli w Orszaku Trzech Króli;
- 4) wyjazd uczniów na pokazy z fizyki i chemii na UMCS do Lublina;
- 5) wyjazd uczniów klasy I Liceum na Festiwal Nauki do Stalowej Woli – 25 września 2018 r.;
- 6) wycieczka uczniów klasy I Liceum do Warszawy – 27 września 2018 r.;
- 7) realizacja programu profilaktycznego: „ARS- czyli jak dbać o miłość”;

- 8) pokaz historyczny: „Staropolski sarmatyzm i epoka szlachecka”;
- 9) Narodowe Czytanie „Wesela” Stanisława Wyspiańskiego - 15 listopada 2017 r.;
- 10) spektakl promujący czytelnictwo: „Gawęda o Weselu Stanisława Wyspiańskiego” – 22 listopada 2017 r.;
- 11) udział w akcji wspierającej Fundację Na Rzecz Osób Niewidomych i Niepełnosprawnych „Pomóż i Ty”
- 12) zbiórka zniczy na groby Nieznanego Żołnierza.

Uczniowie szkół podstawowych z terenu gminy Turobin w roku szkolnym 2018/2019 uczestniczyli m.in. w:

- 1) akcjach i kampaniach: „Śniadanie daje moc”, „Owoce w szkole”, „Mleko w szkole”, „Szkłanka mleka”, „Góra Grosza” – pomoc dzieciom wychowującym się poza własną rodziną, „Zakręcona akcja” – zbiórka plastikowych nakrętek dla Lubelskiego Hospicjum dla Dzieci im. Małego Księcia, obchody „Dnia Ziemi”, „Narodowe czytanie 2018”, „Rekord dla Niepodległej” - wspólne odśpiewanie 4-zwrotkowego hymnu narodowego, „Adopcja serca” - wspierająca dzieci w diecezji Doume Abong-Mbang w Kamerunie poprzez przekazywanie środków finansowych na leczenie, kształcenie oraz wyżywienie dzieci objętych pomocą, „Razem na Święta” akcja polegająca na zorganizowaniu przez uczniów działań w ramach przedsięwziętego wolontariatu;
- 2) programach społeczno – edukacyjnych:
  - X edycja programu „Akademia Bezpiecznego Puchatka”, zwracającego uwagę na potencjalne zagrożenia, a także uświadamiającego dzieciom i ich rodzicom skutki niebezpiecznych zachowań w domu, szkole i na drodze;
  - „TalentowiSKO Banków Spółdzielczych” – Szkolna Kasa Oszczędności, którego celem jest rozwijanie talentów wśród dzieci i młodzieży poprzez promowanie dobrych nawyków w zakresie oszczędzania i przedsiębiorczości. Program uczy również pozytywnego myślenia o pieniądzu;
  - Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!” współorganizowany przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz Polską Federację Producentów Żywności Związek Pracodawców w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu "Trzymaj Formę!" jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki;

- 3) programach rządowych:
  - „Szkolny Klub Sportowy”, skierowany m.in. do uczniów szkół podstawowych, bez względu na wiek, płeć oraz sprawność fizyczną. Program ma na celu umożliwienie podejmowania dodatkowej aktywności fizycznej realizowanej w formie zajęć sportowych i rekreacyjnych pod opieką nauczyciela prowadzącego zajęcia wychowania fizycznego w danej szkole;
- 4) programach profilaktycznych:
  - „Czyste powietrze wokół nas” – program antytytoniowy pod patronatem Sanepidu, skierowany do dzieci i dzieci z oddziałów przedszkolnych. Celem tego programu jest m.in. zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich tytoń;
  - „Niesamowity świat higieny jamy ustnej” – program przygotowany przez Instytut Blend-a-med Oral-B oraz Disney Polska, mający na celu uświadomienie dzieci z klas I i II o tym jak ważne są zdrowie i higiena jamy ustnej oraz pomoc w wykształceniu nawyków dbania o higienę;
- 5) kultywowaniu lokalnej historii poprzez:
  - udział w uroczystościach patriotycznych m.in. obchodach Dnia Edukacji Narodowej, Narodowego Święta Niepodległości 11 Listopada, Święta Konstytucji 3 Maja, 17 września – Żywa lekcja historii;
  - opiekę nad kapliczką św. Marka w Turobinie;
- 6) w ramach współpracy Szkoły Podstawowej w Gródkach z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Biłgoraju odbyły się spotkania klas starszych z pedagogiem i psychologiem. Spotkania dotyczyły zagrożenia dopalaczami;
- 7) licznych wycieczkach edukacyjnych i krajoznawczych;
- 8) warsztatach edukacyjnych: „W drodze do sukcesu” – uczniowie wraz z opiekunem uczestniczyli w warsztatach zorganizowanych przez II LO im. Jana Zamoyskiego w Lublinie oraz Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki UMCS Lublinie;
- 9) konkursach:
  - „Warto być Polakiem” - uczniowie wzięli udział w konkursie, którego organizatorem był m.in. Lubelski Kurator Oświaty. Celem konkursu było popularyzowanie tematyki historycznej a w szczególności związanej z okresem walki oraz odzyskania przez Polskę Niepodległości;

- „Moda na odblaski” - Uczniowie uczestniczyli w powiatowym etapie konkursu „Moda na odblaski” pod patronatem Wojewody Lubelskiego, a organizowanego przez Wydział Ruchu Drogowego KWP w Lublinie;
- „Bezpieczni na drodze” - Organizatorem konkursu był Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Zamościu;

10) działaniach promujących wartość edukacji w środowisku lokalnym:

- udział w uroczystym „Orszaku Trzech Króli”;
- występ chóru szkolnego z okazji Dnia Kobiet;
- reprezentowanie Gminy Turobin na XXIII Powiatowym Festiwalu Pieśni Patriotycznej i Legionowej w Biłgoraju;
- występ chóru szkolnego na „Kolędowaniu pod chmurką”;
- zorganizowanie „Dnia Babci i Dziadka”;
- pomoc w organizacji Białej Niedzieli.

Działania podejmowane przez Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Turobinie:

- 1) Narodowe Czytanie „Przedwiośnia” S. Żeromskiego – dnia 8 września 2018r;
- 2) wystawa: „Książki, które warto przeczytać”;
- 3) udział w imprezie profilaktycznej „ Niećpa” połączonej z występem zespołu „Blue Cafe”;
- 4) udział młodzieży Liceum w lekcji muzealnej w muzeum na Zamku Lubelskim;
- 5) wycieczka do Warszawy podczas której młodzież uczestniczyła m.in. w obradach Sejmu wraz z Wójtem Gminy Turobin i radnymi;
- 6) wyjazd młodzieży wraz z opiekunami na Drogę Krzyżową na Majdanek;
- 7) wyjazd uczniów na pokazy z fizyki do Lublina na UMCS;
- 8) realizacja programu profilaktycznego: „Wybierz życie- pierwszy krok”;
- 9) Pielgrzymka maturzystów i klas III Gimnazjum do Częstochowy;
- 10) udział w akcji wspierającej Hospicjum im. Małego Księcia w Lublinie;
- 11) zbiórka zniczy na groby Nieznanego Żołnierza.

Uczniowie szkół z terenu gminy Turobin w roku szkolnym 2019/2020 uczestniczyli m.in. w:

- 1) akcjach i kampaniach: „Owoce w szkole”, „Mleko w szkole”, Program dla szkół”, „Śniadanie daje moc”, „Zakręcona akcja” – zbiórka plastikowych nakrętek dla Lubelskiego Hospicjum dla Dzieci im. Małego Księcia; Góra Grosza; „Światowy dzień pluszowego misia”;
- 2) programach społeczno – edukacyjnych:

- „Akademia Bezpiecznego Puchatka”, zwracającego uwagę na potencjalne zagrożenia, a także uświadamiającego dzieciom i ich rodzicom skutki niebezpiecznych zachowań w domu, szkole i na drodze;
- „TalentowiSKO Banków Spółdzielczych” – Szkolna Kasa Oszczędności, którego celem jest rozwijanie talentów wśród dzieci i młodzieży poprzez promowanie dobrych nawyków w zakresie oszczędzania i przedsiębiorczości. Program uczy również pozytywnego myślenia o pieniądzu;
- Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!” współorganizowany przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz Polską Federację Producentów Żywności Związek Pracodawców w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu "Trzymaj Formę!" jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki;
- „Skąd się biorą produkty ekologiczne” Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat;
- „Bieg po zdrowie” Celem programu jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów;
- „ARS, czyli jak dbać o miłość?” Głównym celem programu jest ograniczenie używania alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych przez uczniów szkół ponadpodstawowych;
- „Wybierz życie – pierwszy krok” Celem programu jest podniesienie poziomu wiedzy uczniów i ich opiekunów na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli wirusa HPV w jego powstawaniu oraz zachęcenie do regularnych wizyt u ginekologa i wykonywania badań cytologicznych;
- udział w konferencji naukowej „obserwuję, badam, chronię. Roztoczańskie ekoinspiracje;

3) programach rządowych:

- „Szkolny Klub Sportowy”, skierowany m.in. do uczniów szkół podstawowych, bez względu na wiek, płeć oraz sprawność fizyczną. Program ma na celu umożliwienie podejmowania dodatkowej aktywności fizycznej realizowanej w formie zajęć sportowych i rekreacyjnych pod opieką nauczyciela prowadzącego zajęcia wychowania fizycznego w danej szkole;

- „Szkoła pamięta” sprzątanie grobów poległych za Ojczyznę;
  - „Szkoła do hymnu” wspólne śpiewanie hymnu w przeddzień Święta Niepodległości;
  - „Razem na święta” – wsparcie osób potrzebujących w okresie przedświątecznym;
  - „Przyjazna szkoła zdalna” - akcja prowadzona przez Urząd Marszałkowski w Lublinie polegająca na wspieraniu szkół we wdrażaniu darmowych usług Office 365 i Teams, udostępnionych przez Microsoft;
  - udział w ogólnopolskiej akcji Narodowego Czytania NOWEL POLSKICH, odbywającej się pod patronatem Prezydenta RP Andrzeja Dudy;
- 4) programach profilaktycznych:
- „Czyste powietrze wokół nas” – program antytytoniowy pod patronatem Sanepidu, skierowany do dzieci z oddziałów przedszkolnych. Celem tego programu jest m.in. zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich tytoń;
  - udział w próbnej ewakuacji w obecności przedstawiciela powiatowej Straży Pożarnej w Biłgoraju oraz warsztat o szeroko pojętym bezpieczeństwie;
  - „Zaszczep się wiedzą” - profilaktyka chorób zakaźnych;
- 5) kultywowaniu lokalnej historii poprzez:
- udział w uroczystościach patriotycznych m.in. obchodach Dnia Edukacji Narodowej, Narodowego Święta Niepodległości 11 Listopada, Święta Konstytucji 3 Maja, 17 września – Żywa lekcja historii;
  - opiekę nad kapliczką św. Marka w Turobinie;
- 6) w ramach współpracy Szkoły Podstawowej w Gródkach z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Biłgoraju pani pedagog przeprowadziła dwugodzinne zajęcia w klasie IV – V na temat: „Jak pozbywać się uprzedzeń wobec innych ludzi” oraz w klasie II-III na temat: „Przyjazna klasa – analiza relacji, konflikty, mocne strony grupy”;
- 7) warsztatach edukacyjnych:
- „Przyjazna klasa - analiza relacji, konflikty, mocne strony;
  - Sztuka Kompromisu - konstruktywne sposoby rozwiązywania konfliktów;
  - Ujarzmić stres - sposoby radzenia sobie ze stresem;
  - Szanuję siebie i innych;
- 8) uroczystościach, imprezach:

- 50 – lecie małżeństw z gminy Turobin, uroczystość we współpracy z Urzędem Gminy w Turobinie;
  - „Turobińskie kolędowanie”, współorganizowane z Urzędem Gminy Turobin i Gminną Biblioteką Publiczną w Turobinie;
  - Zabawa Andrzejkowa;
  - Mikołajki;
  - Studniówka;
  - Dzień Babci i Dziadka w Przedszkolu;
  - Gminny Dzień Kobiet;
- 9) działaniach promujących wartość edukacji w środowisku lokalnym:
- „Znicze dla Wołynia” - szkoły wzięły udział w zbiorce zniczy we współpracy z TVP Lublin, zebrano 55 sztuk zniczy, które zapłonęły na polskich cmentarzach na Wołyniu;
  - „Polacy – Rodakom” - akcja polegająca na zbiorce darów dla polskich rodzin mieszkających na Kresach Wschodnich Białorusi i Ukrainy, zebrano łącznie 97 kg żywności;
  - „Pomóż Dzieciom Przetrwać Zimę” - ogólnopolska akcja charytatywna, której celem jest zbieranie odzieży, obuwia, zabawek, książek, żywności dla rodzin wielodzietnych, domów dziecka, świetlic środowiskowych;
  - „Kiermasz Bożonarodzeniowy” - charytatywny kiermasz ozdób świątecznych i wypieków, dochód z tej akcji został przeznaczony na Hospicjum Małego Księcia w Lublinie.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Biłgoraju w latach 2018-2020 wydała 25 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i 2 orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego dla uczniów z terenu Gminy Turobin. Przy szkołach nie funkcjonowały oddziały specjalne/integracyjne.

W Szkole Podstawowej w Gródkach w roku szkolnym 2019/2020 jedna uczennica posiadała orzeczenie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej o niesprawności intelektualnej. Uczennica uczęszczała do szkoły od września do końca listopada 2019 r., potem ze względu na zmianę miejsca zamieszkania zmieniła szkołę. W roku 2020/2021 jeden uczeń otrzymał orzeczenie Poradni PP i był objęty opieką nauczyciela wspomagającego.

W Szkole Podstawowej im. Szymona Szymonowicza w Czernięcinie liczba uczniów niepełnosprawnych w poszczególnych latach wynosiła:

	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego	6	9	8	11
z orzeczeniami o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	2	2	2	1

W Zespole Szkół w Turobinie liczba uczniów niepełnosprawnych wynosiła:

do 30 września 2018 roku – 9 uczniów, do 30 września 2019 roku – 13 uczniów, do 30 września 2020 roku – 14 uczniów.

5.2 Kultura

Gminna Biblioteka Publiczna w Turobinie

GBP jest jedyną instytucją kultury na terenie gminy Turobin. W bibliotece zatrudnione 4 osoby, w tym jedna w niepełnym wymiarze godzin. Biblioteka współpracuje z lokalnymi władzami, z Radą Gminy, ze szkołami, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Dziennym Domem Senior +, parafiami, twórcami ludowymi oraz organizacjami pozarządowymi, zwłaszcza z OSP oraz KGW.

Księgozbiór biblioteki liczy 14 893 woluminów, w tym: literatura piękna dla dorosłych – 6968, literatura dla dzieci i młodzieży – 4819, literatura inna – 3106. W 2020 r. zarejestrowało się 532 czytelników, o 196 czytelników mniej w stosunku do 2019 r. Ogółem wypożyczono na zewnątrz 6549 książek i 148 czasopism.

Gminna Biblioteka Publiczna w Turobinie jest organizatorem lub współorganizatorem wydarzeń kulturalnych odbywających się w gminie Turobin. W roku 2020 pomimo trudnych warunków związanych z pandemią COVID-19 biblioteka podjęła następujące działania:

- 10 stycznia 2020 – odbyło się Turobińskie Kolędowanie,
- 18 lutego – ostatki dla KGW z gminy Turobin,
- Od marca biblioteka zawiesiła działalność ze względu na sytuację epidemiologiczną .
Szycie i rozdysponowanie maseczek,
- Obchody 229 rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja,
- Dzień Dziecka
- 30 sierpnia – dożynki gminno-parafialne,

- 30 sierpnia zorganizowano kino plenerowe,
- 20 września IV Festiwal Piosenki Patriotycznej,
- Organizacja zbiórki krwi,
- Obchody Święta Odzyskania Niepodległości,
- Mikołajki,
- Warsztaty plastyczne on-line,
- 13 grudnia plenerowe Turobińskie Kolędowanie.

5.3 Służba zdrowia

Na terenie Gminy Turobin funkcjonują 3 przychodnie. Liczba osób przypadająca na jedną przychodnię 2010. W 2019 roku liczba porad podstawowej opieki zdrowotnej udzielonych na 1 mieszkańca – 3,4.⁵

5.4 Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Turobinie jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną i budżetową utworzoną do realizowania zadań własnych i zadań zleconych Gminie z zakresu pomocy społecznej. Zadaniem Ośrodka jest:

- umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji;
- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz doprowadzenia do możliwie pełnego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem.

Ośrodek realizuje zadania w zakresie pomocy społecznej zlecone samorządowi gminnemu i zadania własne w trybie określonym przepisami ogólnie obowiązującymi. Realizując zadania pomocy społecznej GOPS współpracuje z różnymi instytucjami w celu pomocy podopiecznym, m.in. z: Urzędem Gminy, policją, szpitalami, GKRPA, szkołami, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, sądem, kuratorami sądowymi, PCPR, Powiatowym Urzędem

---

⁵

https://lublin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubelskie/portrety_gmin/powiat_bilgorajski/gmina_turobin.pdf

Pracy, ZUS, KRUS, US, zakładami karnymi, ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ośrodkami szkolno-wychowawczymi, Zespołami Interdyscyplinarnymi ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, kościołem, organizacjami pozarządowymi, służbą zdrowia, prokuraturą.

W roku 2020 w kadra ośrodka pomocy społecznej liczyła 9 osób w tym: kierownik, 4 pracowników socjalnych. Spośród zatrudnionych pracowników 6 posiada wykształcenie wyższe, 3 wykształcenie średnie. Specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 2 pracowników socjalnych. Wśród pracowników 1 osoba posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej. Ponadto od stycznia 2020 roku powstała nowa placówka wsparcia dziennego Dzienny Dom Senior + w Tarnawie Dużej, w której zatrudniono 5 osób.

W 2020 roku pomocą GOPS objęto 136 rodzin, a w nich 347 osób. Świadczenia pieniężne przyznano ogółem 103 rodzinom.

Tabela 6. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Rok	2018	2019	2020
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia			
Liczba osób	236	228	222
Osoby, którym przyznano świadczenie			
Liczba osób W tym:	236	228	210
Osoby długotrwale korzystające	131	145	102
Wiek 0-17	102	114	103
Wiek produkcyjny	172	101	85
Wiek poprodukcyjny	134	13	22
Liczba rodzin	144	139	145
Liczba osób w rodzinach	380	361	359

W latach 2018-2020 liczba osób, którym udzielono z pomocy i wsparcia zmniejszyła się. W 2020 roku była o 11% mniejsza w stosunku do roku 2018.

Tabela 7. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
<i>Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓŁEM (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)</i>			
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	236	223	210

Liczba rodzin	144	134	136
<i>osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne</i>			
Liczba osób ogółem	118	108	106
Liczba rodzin	115	107	103
<i>osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne</i>			
Liczba osób ogółem	119	116	107
Liczba rodzin	55	54	54
<i>osoby i rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy</i>			
Liczba osób ogółem	236	223	213
Liczba rodzin	144	134	136
Liczba osób w rodzinach	380	351	347

W latach 2018-2020 liczba świadczeniobiorców korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych pomocy społecznej zmniejszyła się.

Jedną z form pomocy oferowaną przez GOPS jest praca socjalna świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Jest ona ukierunkowana na przywrócenie utraconej lub ograniczonej zdolności samodzielnego funkcjonowania osoby lub rodziny i świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na uzyskiwany dochód. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny, w którym opracowuje się ocenę sytuacji osoby lub rodziny oraz formułuje cele, które ma osiągnąć osoba lub rodzina dla przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej.

Pracownicy socjalni pomagają również osobom i rodzinom w załatwianiu spraw urzędowych, m.in.: rent, emerytur, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności, uzyskania alimentów. Uczestniczą w rozwiązywaniu problemów środowisk zagrożonych uzależnieniami, środowisk będących w konflikcie z prawem, bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz rodzin dotkniętych innymi problemami, środowisk z przemocą.

W celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny zatrudniony w ośrodku pomocy społecznej, może zawrzeć kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. W latach 2018-2020 zawarto następującą liczbę kontraktów socjalnych.

Tabela 8. Liczba rodzin objętych pracą socjalną ogółem w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba zawartych kontraktów socjalnych (ogółem)	3	3	0
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym - ogółem	3	3	0

GOPS realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.). W ramach wypłaconych świadczeń wypłacono: zasiłek rodziny wraz z dodatkami, zasiłek dla opiekuna, specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenia pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie rodzicielskie, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka oraz opłacano składki emerytalno - rentowe oraz zdrowotne od świadczeń rodzinnych. Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Liczba wypłacanych zasiłków rodzinnych w latach 2018-2020 sukcesywnie zmniejszała się.

Tabela 9. Zasiłki rodzinne w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Zasiłek rodzinny (liczba rodzin)	291	270	233
Kwota wypłaconych świadczeń	1 094 057,04 zł	937451,96 zł	876 310,58 zł

W zakresie realizacji ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407) wypłacane są świadczenia wychowawcze 500+. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin otrzymujących świadczenie wzrosła o 42%, związane jest to m.in. ze zmianami wprowadzonymi w Programie „Rodzina 500+”, od 1 lipca 2019 roku świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochody uzyskiwane przez rodzinę.

Tabela 10. Świadczenia wychowawcze 500 + wypłacane w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin	368	492	522
Kwota wypłaconych świadczeń	3 573 331,00 zł	4 033 598,00 zł	4 755 179,00 zł

GOPS w Turobinie wykonuje zadania wynikające z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 poz. 877). Na podstawie przepisów tej ustawy realizowane jest wsparcie materialne dla osób uprawnionych do alimentów poprzez przyznawanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego. W ostatnich trzech

latach zmniejszyła się liczba osób korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Tabela 11. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba osób	33	31	26
Liczba rodzin	21	20	18
Kwota wypłaconych świadczeń	145 810 zł	140 313 zł	118 920 zł

Realizacja Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020 przebiegała w dwóch formach: bezpłatne posiłki oraz zasiłki celowe dla rodzin na zakup żywności. Na przestrzeni lat malała liczba osób korzystających z posiłku, w 2020 wzrosła natomiast liczba osób pobierających zasiłek celowy.

Tabela 12. Świadczenia przyznane w zakresie realizacji programów wieloletnich „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posiłek w szkole i w domu”. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
<i>Zasiłek celowy</i>			
Liczba osób	52	44	62
Kwota świadczeń w złotych	47 700	42 300	79 914
<i>Posiłek</i>			
Liczba osób	117	115	103
Kwota świadczeń w złotych	52 561	53 460	19 086

GOPS realizuje również ustawowo odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej mieszkańców z terenu Gminy Turobin. W 2018 roku pomocą w formie opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej objęto 7 osób, w 2019 r. 7 osób i w 2020 r. 7 osób.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, jest to forma wsparcia z pomocy społecznej przyznawana w formie decyzji na podstawie wywiadu środowiskowego zgodnie z art. 50 ustawy o pomocy społecznej. Usługi przysługują osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym, samotnym, które mają trudności w prawidłowym funkcjonowaniu w swoim środowisku. Osoby korzystające z usług opiekuńczych ponoszą odpłatność w zależności od uzyskiwanych dochodów. W 2019 roku z usług opiekuńczych korzystała 1 osoba, w 2020 roku – 2 osoby.

Dzienny Dom „Senior+” w Tarnawie Dużej

W ramach programu wieloletniego Senior+ na lata 2015-2020, powstał dzienny dom opieki dla seniorów. Otwarcie placówki nastąpiło 22 lutego 2020 roku. Placówka działa w dni robocze od 8 do 16. Realizowane usługi dostosowane są do potrzeb i możliwości seniorów i obejmują: zajęcia edukacyjne i kulturalno - oświatowe, zajęcia aktywności ruchowej i sportowo- rekreacyjne, zajęcia aktywizujące społecznie, warsztaty terapii zajęciowej, socjalne- posiłek. Uczestnictwo w oferowanych zajęciach i usługach jest bezpłatne, ponadto zapewniony jest bezpłatny dojazd uczestników do placówki. Osobami uprawnionymi do korzystania z usług Dziennego Domu „Senior+” w Tarnawie Dużej, są osoby: w wieku powyżej 60-go roku życia, nieaktywne zawodowo, zamieszkałe na terenie gminy Turobin, pierwszeństwo mają osoby samotnie zamieszkujące.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w Gminie jest ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zgodnie z przepisami wyżej wymienionej ustawy samorząd gminny zobowiązany jest do prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu. Realizacja tych zadań prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, uchwalanego corocznie przez Radę Gminy Turobin. Gminny Program na 2021 rok określa zadania z zakresu pomocy dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz zadania związane z profilaktyką uzależnień w tym zakresie:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, członków rodzin.
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w szczególności dla dzieci i młodzieży.
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych.
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów o reklamie i zasadach sprzedaży alkoholu oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
6. Działania z zakresu realizacji Programu.

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, określa obowiązek organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożywania środków psychoaktywnych, a także wspierania przedsięwzięć temu służących. W celu realizacji zadań wynikających z ustawy Gmina opracowuje Program Przeciwdziałania Narkomanii. Celami Programu na 2021 rok są:

1. Wypracowanie wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych racjonalnych postaw wobec narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym.
2. Podjęcie działań mających na celu zapobieganie wszelkim uzależnieniom poprzez redukcję dostępności i zapotrzebowania na substancje narkotyczne, a przede wszystkim przez pracę profilaktyczną w środowisku.
3. Dostarczenie fachowej wiedzy wszystkim podmiotom zainteresowanym tematem zagrożeń związanych z narkomanią i uwrażliwienie na wczesne oznaki uzależnienia oraz informowanie o dostępnych formach pomocy.
4. Organizowanie alternatywnych miejsc spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, a w szczególności z grup podwyższonego ryzyka.
5. Zapewnienie pomocy oraz zwiększenie jej dostępności dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GKRPA w Turobinie jest koordynatorem zadań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, w jej skład wchodzi osoby przeszkolone w tym zakresie. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Turobinie inicjuje działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych. Działania Komisji mają na celu zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osobom uzależnionym, podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie oraz zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi, kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Komisja uprawniona jest do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego.

W 2018 roku na profilaktykę alkoholową wydatkowano kwoty:

1. Uzyskanie opinii biegłego dotyczącego stopnia uzależnienia od alkoholu – 424,50 zł
2. Spotkanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Turobinie – 107,00 zł

3. Organizacja 2 rajdów rowerowych – 3000,49 zł
4. Organizacja turnieju tenisa stołowego – 699,99 zł
5. Organizacja Dnia Wiosny we współpracy ze szkoły terenu gminy – 1000,00 zł
6. Współorganizacja Dnia Dziecka – 923,29 zł
7. Organizacja Mikołajek z profilaktyką – 4018,82 zł
8. Wyjazdy szkoleniowe dla pracownika – 366,00 zł
9. Pokrycie kosztów wynagrodzenia pracownika UG na stanowisku ds. uzależnień – 43708,16 zł
10. Pokrycie kosztów działalności GKRPA – 1650,00 zł
11. Zakup alkomatu – 289,96 zł

W 2019 roku na profilaktykę alkoholową wydatkowano kwotę 61 245,42 zł, która została przeznaczona na:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i ich rodzin – 764,00 zł.
2. Udzielenie rodzinom w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie – 40,00 zł.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej, w szczególności dla dzieci i młodzieży – 7 003,62 zł.
4. Działania z zakresu realizacji programu, pokrywanie kosztów wynagrodzenia pracownika, kosztów związanych z działalnością Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pokrywanie kosztów związanych ze stanowiskiem pracy ds. uzależnień oraz wyjazdami służbowymi 53 437,80 zł.

Na profilaktykę alkoholową w 2020 roku wydatkowano kwotę 58 631,84 zł., którą przeznaczono na:

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej, w szczególności dla dzieci i młodzieży – 6 965,66 zł.
2. Działania z zakresu realizacji programu, pokrywanie kosztów wynagrodzenia pracownika, kosztów związanych z działalnością Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pokrywanie kosztów związanych ze stanowiskiem pracy ds. uzależnień oraz wyjazdami służbowymi – 51 666,18 zł.

Zespół Interdyscyplinarny

Zespół realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zespół powołuje wójt Gminy Turobin w drodze zarządzenia.

Zespół Interdyscyplinarny to grupa przedstawicieli z różnych instytucji, łącząca swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości jakie posiada instytucja, którą reprezentują podejmując współpracę i skoordynowane działania, mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy na terenie Gminy Turobin. Do zadań Zespołu należy m.in. systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie oraz rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.

W 2018 roku odbyło się 10 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Powołano 18 grup roboczych, które odbyły 77 posiedzeń. Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych – 18, liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie – 18, w tym 16 kobiet i 2 mężczyzn. Wszczęto 8 nowych procedur Niebieskie Karty, liczba rodzin objętych procedurą NK – 18. Zakończono 12 procedur Niebieskiej Karty na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

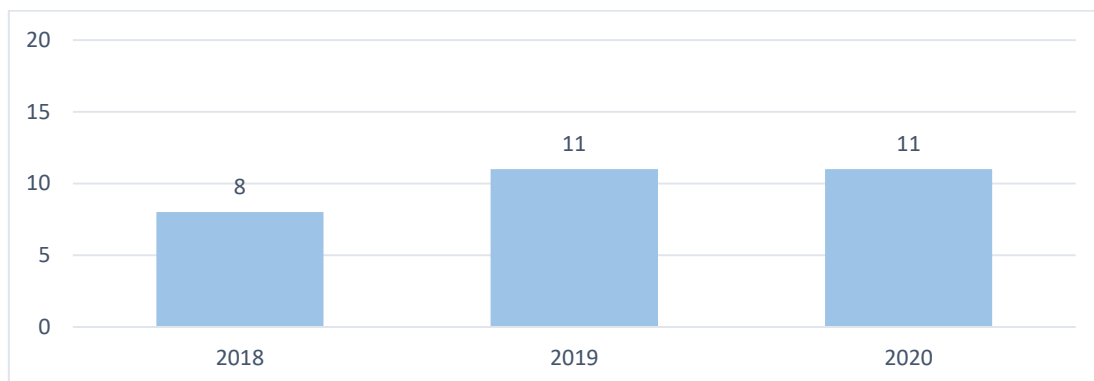
W 2019 roku odbyły się 23 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego. Powołano 15 grup roboczych, które odbyły 33 posiedzenia. Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych – 15, liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie – 15, w tym 15 kobiet. Wszczęto 11 procedur Niebieskie Karty, liczba rodzin objętych procedurą NK – 15. Zakończono 9 procedur Niebieskiej Karty na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

W 2020 roku odbyło się 8 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego. Powołano 12 grup roboczych, które odbyły 18 posiedzeń. Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych – 12, liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie – 12, w tym 9 kobiet, 2 mężczyzn, 1 dziecko. Wszczęto 11 procedur Niebieskie Karty, liczba rodzin objętych procedurą NK – 12. Zakończono 3 procedury Niebieskiej Karty na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

Działania zmierzające do przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane są poprzez procedurę „Niebieska Karta”, która obejmuje ogół czynności podejmowanych

i realizowanych w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Procedura ma charakter interwencyjny, zostaje wszczęta w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia przemocy w rodzinie poprzez wypełnienie „Niebieskiej Karty – A”. Podmiotami uprawnionymi do uruchomienia procedury są jednostki pomocy społecznej, GKRPA, policja, placówki oświaty i ochrony zdrowia. Poniższy wykres przedstawia liczbę zakładanych Niebieskich Kart wszczynających procedurę w latach 2018-2020.

Wykres 9. Liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta wszczynających procedurę w latach 2018-2020. Źródło: Dane GOPS w Turobinie.

5.5 Bezpieczeństwo publiczne

Policja

Gmina Turobin obsługiwana jest przez Posterunek Policji we Frampolu (obszar działania Posterunku Policji to trzy gminy tj. Turobin, Goraj gmina i miasto, Frampol gmina i miasto). Służbę pełni 15 funkcjonariuszy.

Tabela 13. Liczba odnotowanych zdarzeń na terenie Gminy Turobin w latach 2018-2020. Źródło: dane Posterunek Policji we Frampolu.

Wybrane kategorie	2018	2019	2020
Kradzież	2	0	4
Włamanie	2	1	1
Rozbój	0	0	0
Uszkodzenie mienia	1	0	1
Oszustwo, w tym internetowe	3	1	3
Przywłaszczenie	0	0	0
Groźba karalna	0	1	0
Nietrzeźwy kierujący pojazdem mechanicznym	8	9	10

Nietrzeźwy kierujący rowerem (art. 87 § 1a kw)	3	2	4
Niestosowanie się do zakazu sądowego	0	0	0
Uszkodzenie ciała	0	0	0
Pobicie	1	0	0
Przestępstwa narkotykowe	0	2	0

Biorąc pod uwagę kategorie przestępstw popełnionych w rewirze, najwięcej dotyczyło nietrzeźwych kierujących pojazdem mechanicznym.

Ochotnicza Straż Pożarna

Na terenie Gminy Turobin działa 18 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym OSP Turobin włączona jest do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego.

- OSP (KSRG) Turobin
- OSP Przemieście Szczepieszyńskie
- OSP Załawcze
- OSP Żurawie
- OSP Rokitów
- OSP Gaj Czernięciński
- OSP Czernięcin Poduchowny
- OSP Wólka Czernięcińska
- OSP Nowa Wieś
- OSP Zabłocie
- OSP Żabno
- OSP Gródki
- OSP Tarnawa Mała
- OSP Tarnawa Duża
- OSP Guzówka Kolonia
- OSP Huta Turobińska
- OSP Tokary
- OSP Czernięcin Główny

5.6 Rekreacja i sport

Na terenie gminy funkcjonuje jeden klub sportowy KS Tur Turobin, treningi odbywają się na gminnym stadionie. Stadion jest głównym obiektem sportowym w gminie. Inne urządzenia, w tym sale sportowe i place zabaw zlokalizowane są przy szkołach.

5.7 Organizacje społeczne

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Rada Gminy Turobin corocznie uchwała Program współpracy Gminy Turobin z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Przedmiotowy program określa kierunki, obszary, formy współpracy jednostki samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi.

Roczny Programu Współpracy Turobin z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2021 został przyjęty Uchwałą NR XXVIII/173/2020 Rady Gminy Turobin z dnia 30 listopada 2020 r.

Celem głównym Programu jest pełniejsze zaspokajanie lokalnych potrzeb społecznych w zakresie zadań pożytku publicznego realizowanych przez Gminę oraz wspieranie inicjatyw, nowatorskich pomysłów i rozwiązań zwiększających świadomość społeczeństwa obywatelskiego.

Cele szczegółowe na 2021 rok obejmują:

- 1) Budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą, a podmiotami Programu,
- 2) Integracja i współpraca podmiotów realizujących zadania publiczne,
- 3) Prezentacja dorobku Gminy i podmiotów Programu i promowanie osiągnięć,
- 4) Wzmocnienie potencjału podmiotów Programu,
- 5) Tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej,
- 6) Poprawa jakości życia, poprzez zaspokajanie potrzeb mieszkańców Gminy,
- 7) Zwiększenie wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityki społecznej Gminy,
- 8) Wzmacnianie działań na rzecz mieszkańców Gminy, w tym w szczególności dzieci i młodzieży, w zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu.

W gminie Turobin funkcjonuje 10 Kół Gospodyń Wiejskich, Turobińskie Stowarzyszenie Samopomocy, Kółko Rolnicze w Turobinie, Stowarzyszenia „Nasza Tarnawa”, „Nasz Rokitów”, Klub Sportowy Tur Turobin, Turobińszczyzna oraz 18 Ochotniczych Straży Pożarnych.

W ramach otwartych konkursów ofert, skierowanych do organizacji pozarządowych, w 2020 roku powierzono wykonanie następujących zadań publicznych:

1. Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu: „Prowadzenie zajęć szkoleniowych w ramach sportowej sekcji piłki nożnej na terenie gminy oraz reprezentowanie gminy w rozgrywkach”. Wpłynęła 1 oferta, Klubu Sportowego „TUR Turobin”, opiewająca na kwotę 70 000,00 zł. Zadanie zostało powierzone Klubowi i w całości przez niego wykonane. W związku z pandemią Covid-19 kwota wydatkowana wyniosła 60 981,01 zł.

2. Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych: „Dowóz dzieci niepełnosprawnych z terenu Gminy Turobin do Ośrodka Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczego oraz Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Zamościu w 2019 r.”

Wpłynęła 1 oferta od Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, Koło w Zamościu, opiewająca na kwotę 50 000,00 zł. zadanie zostało w całości wykonane przez w/w stowarzyszenie. W związku z wystąpieniem pandemii Covid-19 kwota wydatkowana zmniejszyła się do 33 927,16 zł.

6. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy

6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Turobin na podstawie danych instytucji

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy finansowej w latach 2019-2020 okazały się: ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Tabela 14. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		
	2018	2019	2020
Ubóstwo	71	68	54

Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	14	15	15
W tym: Wielodzietność	13	13	13
Bezrobocie	41	39	41
Niepełnosprawność	64	57	50
Długotrwała lub ciężka choroba	59	51	48
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	12	13	18
Przemoc w rodzinie	0	0	0
Alkoholizm	0	0	0
Narkomania	0	0	0
Trudności adaptacyjne po opuszczeniu zakładu karnego	2	5	3
Zdarzenie losowe	7	1	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

W latach 2018-2020 nie było rodzin korzystających ze wsparcia z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu i narkomanii.

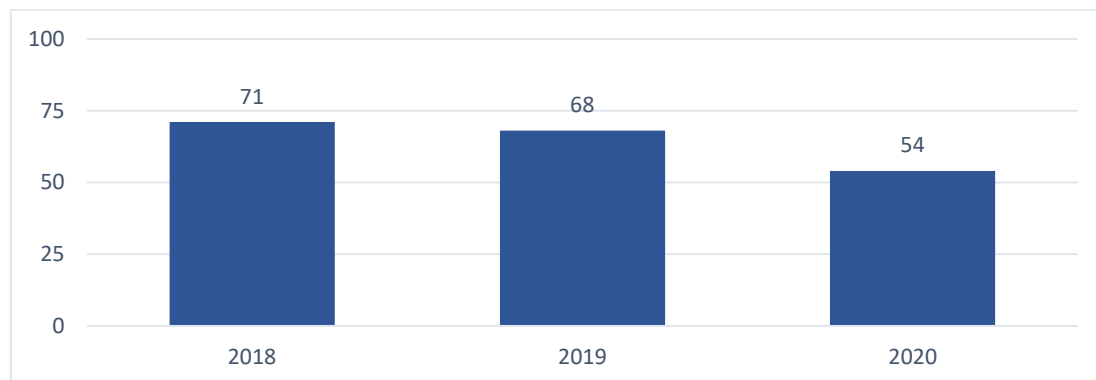
Ubóstwo

Najczęstszym powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Turobin korzystających z pomocy społecznej jest ubóstwo. W latach 2018-2020 najwięcej rodzin w Gminie Turobin uzyskało świadczenia z tego tytułu. Ubóstwo jest określane jako stan uwarunkowany najczęściej niewystarczającą wysokością dochodów. Brak dochodów uniemożliwia zaspokajanie potrzeb, zarówno biologicznych, jak i uczestnictwa w życiu społecznym, a przy utrzymującym się długim okresie występowania niedostatku, stanowi zagrożenie wykluczenia społecznego. Problem ubóstwa często wiąże się z innymi czynnikami takimi, jak bezrobocie, choroby, dysfunkcyjność rodzin czy alkoholizm.

Jak ilustruje poniższy wykres liczba beneficjentów pomocy społecznej, którym udzielono wsparcia z powodu ubóstwa systematycznie zmniejszała się. W roku 2020 liczba beneficjentów była mniejsza o 24% w stosunku do roku 2018.

Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS

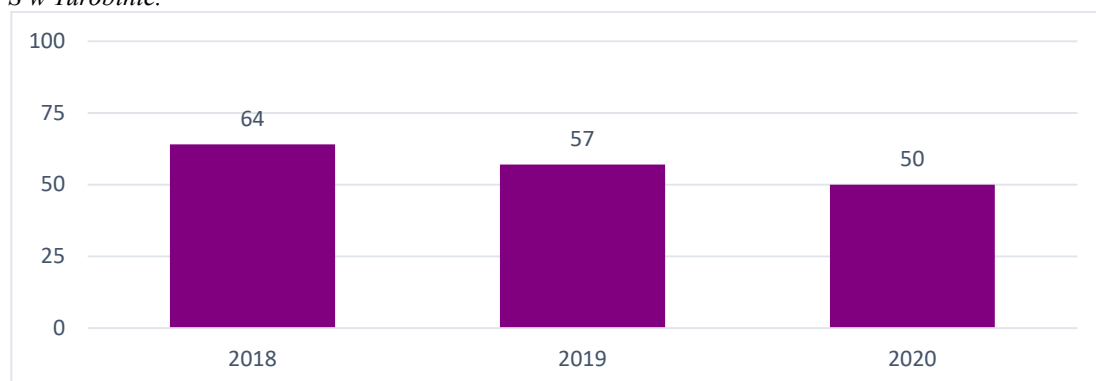
w Turobinie.

Niepełnosprawność

Drugim powodem trudnej sytuacji życiowej beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Turobin, są problemy wynikające z niepełnosprawności. Liczba świadczeniobiorców korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020 zmniejszyła się o 22%.

Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020. Źródło: GOPS w Turobinie.

W latach 2018-2020 Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Biłgoraju wydał następującą liczbę orzeczeń o niepełnosprawności (dot. dzieci do 16 r.ż.) oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dot. osób po 16 r.ż.) dla mieszkańców gminy Turobin

Tabela 15. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane dla mieszkańców gminy Turobin w latach 2018-2020. Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Biłgoraju.

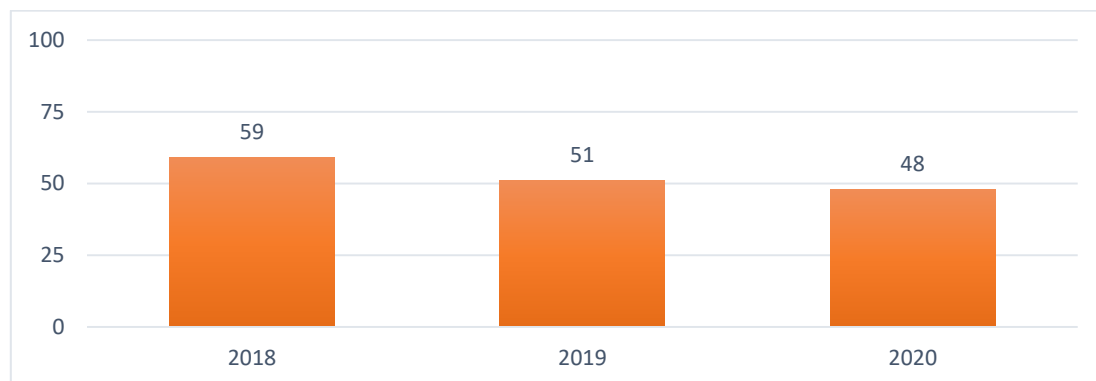
wyszczególnienie	2018	2019	2020
Orzeczenia dorośli	19	19	19
Orzeczenia dzieci	91	119	79

W roku 2020 zmniejszyła się liczba wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności sytuacja ta spowodowana jest pandemią COVID-19 i wprowadzonymi obostrzeniami i ograniczeniami na terenie kraju.

Długotrwała lub ciężka choroba

Kolejnym powodem pod względem liczby rodzin pobierających świadczenia z pomocy społecznej są problemy wynikające z długotrwałej lub ciężkiej choroby. Jak ilustruje poniższy wykres, liczba beneficjentów pomocy społecznej, którym udzielono wsparcia z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020 zmniejszyła się o 19%.

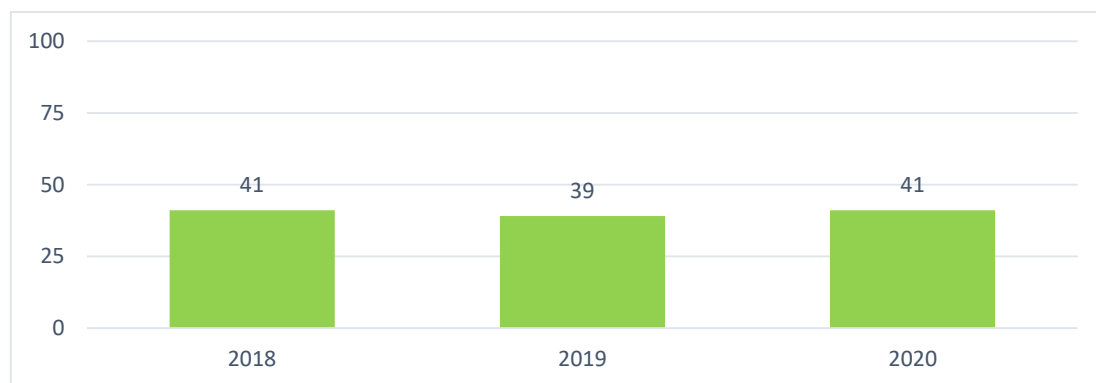
Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Bezrobocie

Następnym powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Turobin korzystających z pomocy społecznej są problemy wynikające z bezrobocia. Należy zauważyć, że liczba świadczeniobiorców na przestrzeni trzech była zmienna.

Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Na przestrzeni trzech ostatnich lat liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP z terenu Gminy Turobin zwiększyła się.

Tabela 16. Bezrobocie w Gminie Turobin w latach 2018-2020. Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>

Rok	2018	2019	2020
Liczba bezrobotnych ogółem	125	127	132

kobiety	73	63	66
mężczyźni	52	64	66

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił w 2020 roku 3,9%. Udział procentowy bezrobotnych kobiet w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2020 roku wynosił 4,3% i był wyższy od wskaźnika określającego bezrobotnych mężczyzn, który wynosił 3,5%.⁶

Jak wskazują dane porównawcze, poziom bezrobocia w powiecie Biłgorajskim jest niższy od średniej wojewódzkiej i średniej krajowej.

Tabela 17. Stopa bezrobocia w powiecie biłgorajskim, województwie lubelskim oraz kraju w latach 2018-2020. Źródło: GUS <https://bdl.stat.gov.pl>

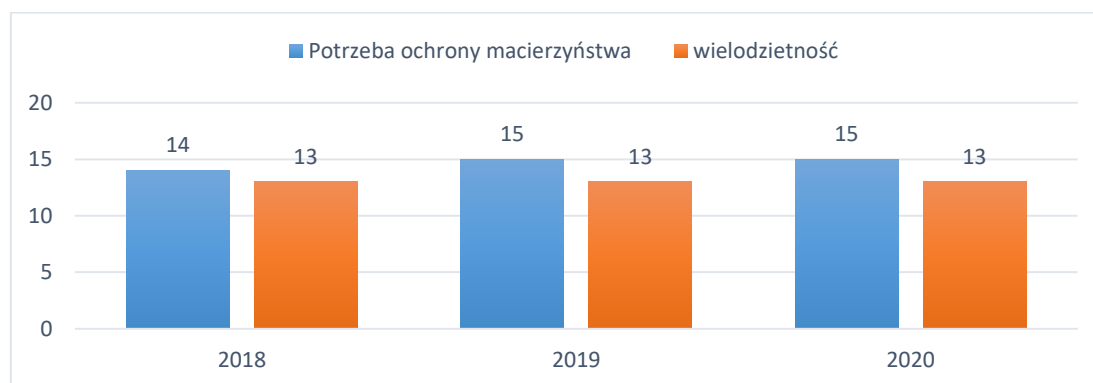
Rok	2018	2019	2020
powiat biłgorajski	5,0%	5,0%	5,3%
województwo lubelskie	8,0%	7,5%	8,2%
Polska	5,8%	5,2%	6,2%

W 2020 roku stopa bezrobocia w Polsce wzrosła, co spowodowane jest pandemią COVID-19, która wpływa negatywnie na aktywność gospodarczą. Brak możliwości wykonywania przez niektóre podmioty swoich usług, będzie wpływać na zwiększoną liczbę upadających firm, a co za tym idzie na wzrost liczby osób bezrobotnych.

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Na przestrzeni trzech lat liczba rodzin otrzymujących wsparcie z tytułu ochrony macierzyństwa utrzymywała się na stałym poziomie.

Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

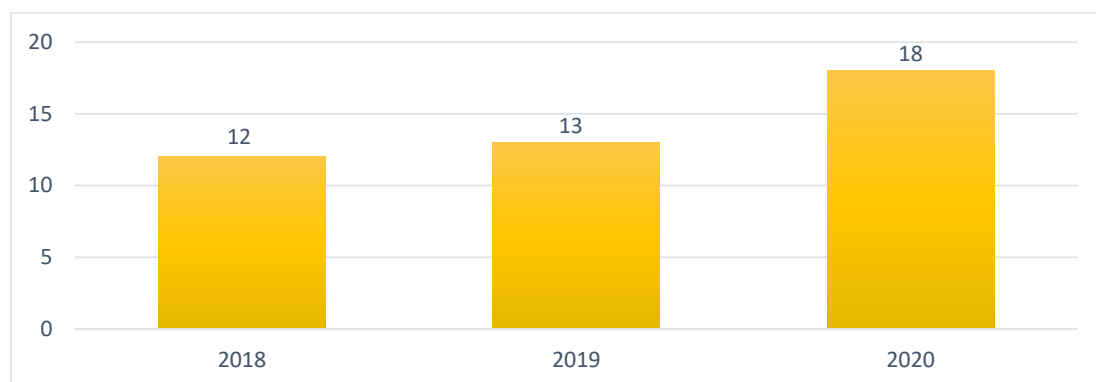

⁶ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>

Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Turobin korzystających z pomocy społecznej są także problemy wynikające z ich bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ilość rodzin objętych pomocą z tego tytułu w roku 2020 zwiększyła się o 50%.

Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych GOPS zapewnia wsparcie asystenta rodziny. W latach 2018-2020 GOPS zatrudniał jednego asystenta rodziny. Szczegółowe zadania asystenta określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020 poz. 821). Asystent rodziny pracuje z rodziną w oparciu o plan pracy z rodziną. W latach 2018 - 2020 pod opieką asystenta rodziny było po 10 rodzin.

Tabela 18. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

Rodzaj rodziny	Liczba rodzin		
	2018	2019	2020
Rodziny ogółem	150	139	145
Rodziny z dziećmi	53	59	57
Rodziny niepełne	9	12	13
Rodziny emerytów i rencistów	29	25	23

Na przestrzeni trzech lat zwiększyła się o 44% liczba rodzin niepełnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się pieczę

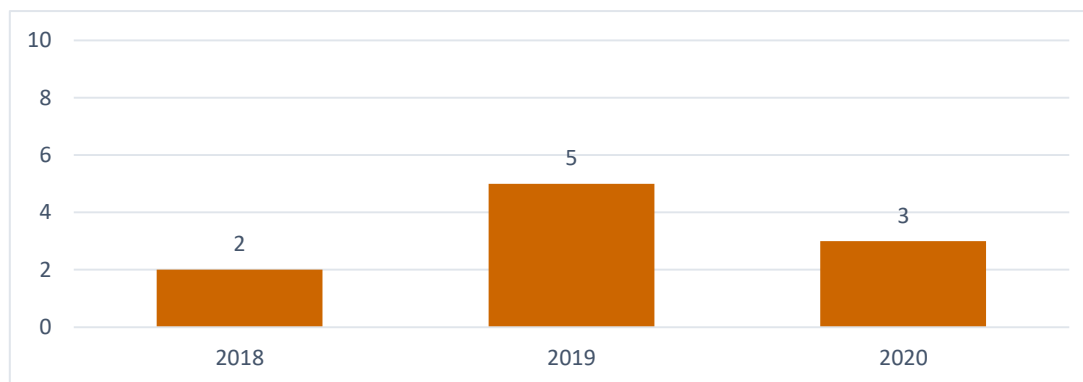
zastępczą, którą organizuje powiat. Rodzinną formą pieczy jest rodzina zastępcza, natomiast instytucjonalną są placówki opiekuńczo – wychowawcze.

Według danych PCPR w Biłgoraju w latach 2018-2020 na terenie gminy 7 dzieci zostało umieszczonych w rodzinach zastępczych, w tym w 2019 roku – 2 dzieci, w 2020 roku – 5 dzieci. Z tego w stosunku do 4 dzieci rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej. Żadne dziecko z gminy nie zostało umieszczone w placówce opiekuńczo - wychowawczej. Do adopcji zostało zgłoszonych 4 dzieci (wszystkie w 2020 roku).

Trudności adaptacyjne po opuszczeniu zakładu karnego

Wśród beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Turobin znajdują się rodziny, których członkowie mają problemy wynikające z trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego. Działania wobec osób przebywających w zakładach karnych oraz je opuszczających podejmowane są przez instytucje działające w różnych obszarach: sądownictwo, służba więzienna, publiczne służby zatrudnienia, pomoc społeczna oraz sektor pozarządowy. Dla zapewnienia skuteczności wsparcia istotne jest zdiagnozowanie sytuacji tych osób oraz opracowanie modelu współpracy międzyinstytucjonalnej oraz międzysektorowej na rzecz ich wspierania. W Gminie Turobin w latach 2018-2020 kilka rodzin otrzymało wsparcie z tytułu trudności adaptacyjnych osób po opuszczeniu zakładu karnego.

Wykres 16. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

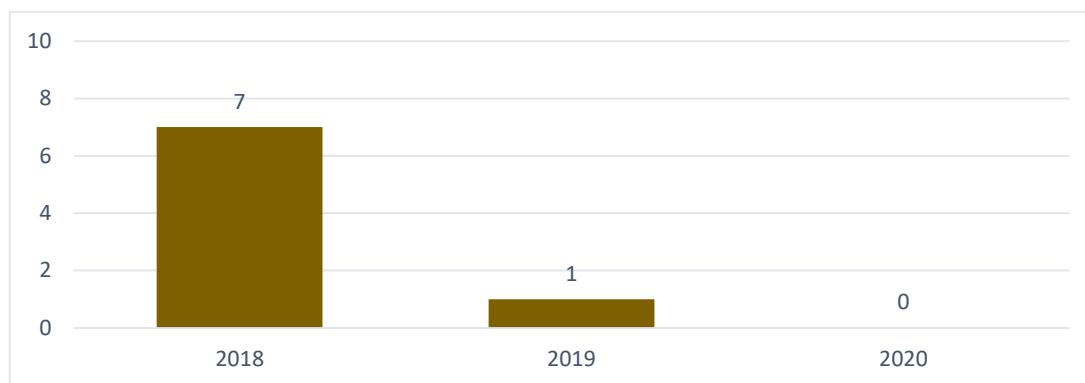

Zdarzenie losowe

Zdarzeniem losowym jest splot nieoczekiwanie występujących wydarzeń, które negatywnie wpływają na stan psychiczny lub fizyczny osoby. Zdarzeniem losowym jest także sytuacja, kiedy jedna osoba doznała pewnej szkody na skutek działań wykonanych przez drugą osobę. W związku ze stratami poniesionymi w wypadku zdarzenia losowego osoba lub rodzina poszkodowana może starać się o zasiłek celowy niezależnie od tego, czy korzysta

ze świadczeń z pomocy społecznej. W Gminie Turobin pomoc z tego tytułu w 2018 roku uzyskało 7 rodzin i w 2019 roku 1 rodzina.

Wykres 17. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu zdarzenia losowego w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.

6.2 Problemy i oczekiwania społeczne mieszkańców na podstawie ankiety

Ankiety ewaluacyjne stanowią nieodłączny element diagnozy problemów społecznych, pojawiających się na terenie Gminy. W badaniu kwestionariuszowym udział wzięło 40 osób (26 kobiet i 13 mężczyzn, w przypadku 1 ankiety brak wskazania). Osoby badane reprezentowały następujące kategorie:

Kategorie wiekowe:

- 13-16 lat – 0
- 17-25 lat – 13
- 26-59 lat – 24
- 60 i więcej – 3

Zawód:

- uczeń – 6
- rolnik – 0
- pracownik umysłowy – 23
- pracownik fizyczny – 4
- emeryt/rencista – 1
- bezrobotny – 4
- przedsiębiorca – 2

Wykształcenie:

- podstawowe – 1
- zawodowe – 2

- średnie – 9
- policealne – 4
- wyższe – 24

Oprócz przedstawionych danych metryczkowych, respondenci zostali poproszeni w pierwszej części ankiety o wypełnienie poniższej tabeli oceniając skalę wymienionych problemów społecznych występujących w miejscu zamieszkania. Należało zaznaczyć jedną z możliwych odpowiedzi: bardzo poważny, poważny, umiarkowany, znikomy, nie występuje.

Problemy społeczne	Bardzo poważny	Poważny	Umiarkowany	Znikomy	Nie występuje
Bezrobocie	12	7	16	5	0
Ubóstwo	2	8	19	10	1
Alkoholizm	6	14	18	2	0
Narkomania	1	7	5	23	4
Problemy mieszkaniowe	1	6	12	20	1
Zanieczyszczenie środowiska	4	9	15	11	1
Przestępczość	0	5	8	24	3
Starzenie się społeczeństwa	16	15	7	2	0
Przemoc w rodzinie	4	5	16	15	0
Nieppełnosprawność	1	10	17	11	1
Bezdomność	3	2	3	15	17

Najbardziej istotne problemy, jakie wskazali respondenci (odpowiadając „Bardzo poważny” lub „Poważny”) występujące w miejscu zamieszkania, to:

- Starzenie się społeczeństwa (78%);
- Alkoholizm (50%);
- Bezrobocie (48%).

Problemy, które według ankietowanych rzadko występują w Gminie Turobin (odpowieź „Znikomy” lub „Nie występuje”), to:

- Bezdomność (80%);
- Narkomania (68%);
- Przestępczość (68%).

Drugą integralną częścią ankiety były pytania odnoszące się do problemów społecznych poszczególnych grup i obszarów, tj. osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, rodzin, osób starszych, obszar opieki zdrowotnej, edukacji, sportu i kultury. Poniżej przedstawiono i scharakteryzowano szczegółowo odpowiedzi na siedemnaście pytań:

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

2. Jakie problemy społeczne osób niepełnosprawnych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Brak akceptacji w środowisku (8 wskazań)
- b) Izolacja rodzinna (odrzućenie) (5)
- c) Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. do rehabilitacji) (30)
- d) Brak oferty zajęć kulturalnych, edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych (21)
- e) Brak zorganizowanych form spędzania czasu (18)
- f) Ubóstwo i bieda (6)
- g) Bezrobocie (16)
- h) Utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych (17)
- i) Utrudniony dostęp do budynków użyteczności publicznej (10)
- j) Inne: 0

DZIECI I MŁODZIEŻ

3. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Brak pozytywnych wzorców i autorytetów (10)
- b) Przemoc ze strony rodziców (3)
- c) Przemoc rówieśnicza (9)
- d) Zaniedbania wychowawcze (13)
- e) Zaniedbania socjalne (niedożywienie, higiena) (3)
- f) Używanie alkoholu (8)
- g) Palenie papierosów (11)
- h) Zażywanie narkotyków, dopalaczy (4)
- i) Chuligaństwo i przestępczość (3)
- j) Brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży (21)
- k) Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (20)
- l) Ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (15)
- m) Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego (16)

n) Inne: 0

RODZINY

4. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Nieporadność życiowa (19)
- b) Ubóstwo (4)
- c) Bezrobocie (14)
- d) Alkoholizm (15)
- e) Bezradność opiekuńczo-wychowawcza (10)
- f) Niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno – prawnego (18)
- g) Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami (14)
- h) Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych (20)
- i) Inne: 0

5. Jakie Pana/i zdaniem są przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych? *Można wybrać kilka odpowiedzi.*

- a) Ubóstwo (9)
- b) Niski poziom umiejętności wychowawczych (24)
- c) Uzależnienia (14)
- d) Przemoc w rodzinie (10)
- e) Wielodzietność (11)
- f) Niepełnosprawność/długotrwała choroba (8)
- g) Niskie dochody (27)
- h) Niepełna rodzina (9)
- i) Inne: lenistwo; brak poprawnej edukacji w tym kierunku.

SENIORZY

6. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w gminie?

a) tak (8 wskazań) b) raczej tak (21) c) raczej nie (3) d) nie (5) e) trudno powiedzieć (3)

7. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Izolacja społeczna (samotność) (26)
- b) Izolacja rodzinna (odrzućenie) (6)
- c) Niepełnosprawność (11)

- d) Choroby (24)
- e) Niezdolność do samoobsługi (11)
- f) Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu (8)
- g) Ubóstwo i bieda (3)
- h) Brak akceptacji w środowisku (0)
- i) Utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych (11)
- j) Utrudniony dostęp do placówek medycznych (24)
- k) Utrudniony dostęp do placówek kulturalnych (7)
- l) Inne: 0

8. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?

Można wybrać kilka odpowiedzi.

- a) Pomoc materialna (11)
- b) Wykonywanie ciężkich prac domowych (14)
- c) Dostarczanie gotowych obiadów do miejsca zamieszkania (10)
- d) Prowadzenie aktywizacji społecznej osób starszych, w tym edukacyjnej kulturalnej, sportowej, turystycznej, rekreacyjnej (12)
- e) Usługi opiekuńczo – pielęgnacyjne (23)
- f) Doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (19)
- g) Wykonywanie wszystkich prac domowych (3)
- h) Wsparcie emocjonalne (13)
- i) Programy zdrowotne (12)
- j) Pobyt seniora w domu dziennego pobytu (8-godzinny pobyt od poniedziałku do piątku w placówce zapewniającej posiłki, zajęcia, rehabilitację ruchową, opiekę pielęgniarstwa, miejsce do wypoczynku, towarzystwo innych seniorów) (7)
- k) Możliwość uczestnictwa w klubie seniora (5)
- l) Uczestnictwo w zajęciach edukacyjnych, kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych (8)
- m) Inne: 0

OPIEKA ZDROWOTNA

9. Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Długie oczekiwania w kolejce (26)
- b) Długi okres oczekiwania na usługi medyczne (odległe terminy wizyt) (23)

- c) Krótkie godziny przyjęć (12)
- d) Mała liczba lekarzy specjalistów (32)
- e) Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych (18)
- f) Inne: odległość od ośrodków specjalistycznych.

EDUKACJA

10. Jak ocenia Pan/i infrastrukturę edukacyjną w gminie?

- a) bardzo dobrze (5)   b) dobrze (21)   c) ani dobrze, ani źle (9)   d) źle (5)

11. Czy ilość żłobków/przedszkoli/szkół w gminie jest wystarczająca?

- a) tak (28)   b) nie (5)   c) nie wiem (7)

12. Czy oferta edukacyjna jest przystosowana do osób niepełnosprawnych?

- a) tak (7)   b) nie (12)   c) nie wiem (21)

13. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Niedostateczny dostęp do placówek wychowania przedszkolnego (9)
- b) Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki (28)
- c) Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne (26)
- d) Brak żłobków (10)
- e) Brak stołówek szkolnych (3)
- f) Niedostateczna oferta zajęć pozalekcyjnych (30)
- g) Inne: Brak wsparcia edukacyjnego i finansowego dla dzieci szczególnie uzdolnionych.

SPORT I KULTURA

14. Czy na terenie gminy jest wystarczająca liczba obiektów rekreacyjnych i sportowych?

- a) tak (9)   b) nie (19)   c) nie wiem (12)

15. Czy w gminie organizowane są imprezy/wydarzenia o charakterze kulturalnym?

- a) tak (21)   b) nie (13)   c) nie wiem (6)

16. Czy w gminie jest wystarczająca liczba obiektów obsługujących imprezy/wydarzenia kulturalne?

- a) tak (18)   b) nie (17)   c) nie wiem (5)

17. Czy organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje, itp.) angażują się społecznie, np. udzielając pomocy potrzebującym lub organizując wydarzenia sportowe i kulturalne?

- a) tak (9)   b) nie (16)   c) nie wiem (15)

18. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Brak organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową (14)
- b) Niewykorzystany potencjał wiejskich świetlic - brak systematycznych działań (26)
- c) Nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu (18)
- d) Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży (17)
- e) Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych (27)
- f) Brak oferty zajęć sportowych dla osób dorosłych (21)
- g) Inne: 0

PRZEMOC

19. Czy w naszej gminie występuje zjawisko przemocy domowej?

TAK (28)   NIE (12)

20. Które z zachowań zaliczyłby Pan/Pani, jako mające znamiona przemocy? *(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)*

- a) groźby (34)
- b) popychanie (24)
- c) bicie (31)
- d) stała krytyka (25)
- e) ograniczanie środków na życie (19)
- f) zabieranie pieniędzy (21)
- g) krzyki, przekleństwa (25)
- h) wyśmiewanie, poniżanie (31)
- i) „ciche dni” (miesiące) (8)
- j) zmuszanie do kontaktów seksualnych (23)
- k) odbieranie ulubionych rzeczy (11)
- l) kopanie (22)
- m) kradzież (12)
- n) plotkowanie (14)
- o) wypisywanie złych rzeczy w Internecie: na Facebooku, na innych portalach społecznościowych (19)
- p) zamieszczanie bez zgody zdjęć w Internecie (13)
- q) składanie seksualnych propozycji (13)
- r) inne, jakie?

21. Czy był Pan/Pani ofiarą przemocy?

TAK (6) NIE (34)

22. Czy zna Pan /Pani w naszej gminie rodzinę, w której stosowana jest przemoc domowa?

TAK (30) NIE (10)

23. Czy był Pan/Pani świadkiem przemocy domowej?

TAK (16) NIE (24)

23a. Jeżeli Tak: to gdzie? *(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)*

- a) w domu (11)
- b) w szkole (5)
- c) na podwórku (6)
- d) w autobusie (0)
- e) w innym miejscu (gdzie?)

23b. Jeżeli TAK, to: Jakie Pan/Pani podjął działania? *(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)*

- a) udzieliłem/am pomocy ofierze (11)
- b) powiadomiłem/am policję (7)
- c) zgłosiłem/am do Ośrodka Pomocy Społecznej (3)
- d) inne, jakie?
- e) nie podjąłem żadnych działań (4)

Za najważniejsze problemy społeczne dotyczące Gminę Turobin mieszkańcy uznali:

- wśród osób niepełnosprawnych:
  1. Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. do rehabilitacji) – 75%;
  2. Brak oferty zajęć kulturalnych, edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych – 52,5%;
  3. Utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych – 42,5%.
- wśród dzieci i młodzieży:
  1. Brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży – 52,5%;
  2. Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu – 50%;
  3. Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego – 40%.
- wśród rodzin:
  1. Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych – 50%;
  2. Nieporadność życiowa – 47,5%;
  3. Niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno – prawnego – 45%.

Główne przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych według ankietowanych to:

1. Niskie dochody – 67,5%;
2. Niski poziom umiejętności wychowawczych – 60%;
3. Uzależnienia – 35%;

- wśród osób starszych:

1. Izolacja społeczna (samotność) – 65%;
2. Choroby – 60%;
3. Utrudniony dostęp do placówek medycznych – 60%.

72,5% ankietowanych uznało, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) w gminie jest wystarczająca (wskazania tak i raczej tak), 20% osób badanych uważa, że oferta pomocy jest niewystarczająca (wskazania nie i raczej nie), 7,5% wskazało na odpowiedź „trudno powiedzieć”. Respondenci wskazywali również na potrzeby osób starszych w środowisku lokalnym. Najczęściej wymieniano:

1. Usługi opiekuńczo – pielęgnacyjne – 57,5%;
2. Doradztwo i załatwianie spraw urzędowych – 47,5%;
3. Wykonywanie ciężkich prac domowych – 35%.

- w obszarze opieki zdrowotnej:

1. Mała liczba lekarzy specjalistów – 80%;
2. Długie oczekiwania w kolejce – 65%;
3. Długi okres oczekiwania na usługi medyczne – 57,5%.

- w obszarze edukacji:

52,5% badanych oceniło dobrze, a 12,5% bardzo dobrze infrastrukturę edukacyjną w gminie. 70% odpowiedziało, że ilość żłobków/przedszkoli/szkół jest wystarczająca, natomiast 12,5% uznało ilość placówek za niewystarczającą. Według 17,5% ankietowanych oferta edukacyjna jest przystosowana do osób niepełnosprawnych, natomiast 30% uważa, że oferta jest niedostosowana, 52,5% ankietowanych nie posiadało wiedzy na ten temat. Za najważniejsze problemy społeczne w obszarze edukacji ankietowani mieszkańcy uznali:

1. Niedostateczna oferta zajęć pozalekcyjnych – 75%;
2. Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki – 70%;
3. Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne – 65%.

- w obszarze sportu i kultury:

Liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy jest wystarczająca według 22,5% respondentów, a 47,5% uważa, że jest niewystarczająca. 52,5% ankietowanych potwierdza, że w gminie są organizowane imprezy/wydarzenia o charakterze kulturalnym, 32,5% badanych uważa, że nie są organizowane tego typu imprezy. Jednocześnie 45% badanych uznało, że liczba obiektów obsługujących imprezy/wydarzenia jest wystarczająca, a 42,5% osób uważa, że jest niewystarczająca. Jeśli chodzi o działalność organizacji pozarządowych (stowarzyszenia, fundacje) angażujących się społecznie, 22,5% ankietowanych potwierdziło działalność organizacji pozarządowych, 37,5% respondentów nie posiadało wiedzy w tym zakresie. Główne problemy wskazane przez mieszkańców w ankiecie to:

1. Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych – 67,5%;
  2. Niewykorzystany potencjał wiejskich świetlic - brak systematycznych działań – 65%;
  3. Brak oferty zajęć sportowych dla osób dorosłych – 52,5%.
- Na pytania dotyczące zjawiska przemocy ankietowani odpowiadali następująco. 70% spośród respondentów uważa, że w gminie występuje zjawisko przemocy domowej, jednocześnie 15% badanych było ofiarą przemocy. 75% ankietowanych zna w gminie rodzinę, w której stosowana jest przemoc domowa, a 40% było świadkiem przemocy domowej.

Ankietowani zostali poproszeni o zaznaczenie zachowania, które zaliczyliby jako mające znamiona przemocy. Spośród podanych najczęściej wybierano:

1. groźby – 85%;
2. bicie – 77,5%;
3. wyśmiewanie, poniżanie – 77,5%;
4. stała krytyka – 62,5%;
5. krzyki, przekleństwa – 62,5%.

Osoby, które były świadkami przemocy domowej zostały poproszone o wskazanie gdzie przemoc miała miejsce oraz o działania jakie dane osoby podjęły. Najczęściej ankietowani wskazywali na następujące miejsca zaobserwowania przemocy:

1. w domu – 68,8%;
2. na podwórku – 37,5%;
3. w szkole – 31,3%.

Działania, które ankietowani najczęściej podejmowali w związku z zaobserwowaniem przemocy to:

1. udzieliłem/am pomocy ofierze – 57,9%;
2. powiadomiłem/am policję – 36,8%;
3. nie podjąłem żadnych działań – 21,1%.

Kolejną częścią ankiety były wymienione poniżej zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy. Ankietowani zostali poproszeni o ocenę używając skali od 1 do 10, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej cyfry ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zdaniem. Po uśrednieniu wyników, oceny respondentów przedstawiają się następująco:

1.	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla osób bezrobotnych	5,45
2.	Utworzenie punktu pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	5,65
3.	Utworzenie Dziennego Domu Pomocy Społecznej	5,23
4.	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej	6,05
5.	Mieszkania chronione, lokale socjalne	5,55
6.	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	6,15
7.	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	5,78
8.	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych	6,4
9.	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	6,35
10.	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	5,45
11.	Założenie wolontariatu	6,28
12.	Organizowanie kursów i szkoleń dla osób poszukujących pracy	5,95
13.	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów	7,98
14.	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych	7,48
15.	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	6,75
16.	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	7,35
17.	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	6,03

18.	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	5,5
19.	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	6,45
20.	Edukacja rodzin	6,43
21.	Pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne	6,9
22.	Wykorzystanie budynków gminy na nowe inwestycje społeczne	7,38
23.	Zwiększenie ilości imprez sportowych i kulturalnych	6,95
24.	Działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy / wsi	6,68
25.	Zwiększenie ofert instytucji wspierających rodzinę	6,1
26.	Szersza oferta pożytecznego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	7,25
27.	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	6,73

Powyższa tabela ilustruje, jak wysoki priorytet przyznali ankietowani konkretnym zadaniom, mającym na celu rozwiązanie różnych problemów społecznych (skala od 1 do 10, ocena średnia grupy). Najwyższe oceny uzyskały:

- 1) Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów – 7,98;
- 2) Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych – 7,48;
- 3) Wykorzystanie budynków gminy na nowe inwestycje społeczne – 7,38.

Za zadania o najniższym priorytecie zostały uznane:

- 1) Utworzenie Dziennego Domu Pomocy Społecznej – 5,23;
- 2) Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy – 5,45;
- 3) Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy – 5,5.

6.3 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - atrakcyjne położenie geograficzne, - korzystne warunki przyrodnicze, sprzyjające rozwojowi turystyki aktywnej, 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca infrastruktura społeczna, - problemy z dostępem do lekarzy specjalistów, - rosnący wskaźnik obciążenia

<ul style="list-style-type: none"> - dobrze rozwinięta sieć telekomunikacyjna , ułatwiająca rozwój nowych technologii, - dobra sieć dróg gminnych, - kultywowanie tradycji, - tradycyjna wielopokoleniowa rodzina, - niski poziom przestępczości. <p>edukacja, kultura, sport:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wysoki poziom nauczania w szkołach na terenie gminy, - dobra infrastruktura edukacyjna, - doświadczenie w organizacji imprez lokalnych i gminnych, - działający klub sportowy. <p>pomoc społeczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - profesjonalna kadra, - dobre rozpoznanie potrzeb środowiska lokalnego, - wysoka jakość usług, - spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia GOPS, - stałe poszukiwanie nowych form pomocy dla klientów, poprzez działania w projektach. <p>organizacje społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działalność organizacji pozarządowych, - różnorodność inicjatyw społecznych. 	<p>demograficznego, starzenie się społeczności lokalnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - odpływ wykształconych mieszkańców, - emigracja zarobkowa ludzi młodych, - bariery architektoniczne utrudniające funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami, - słaba komunikacja gminy i z otoczeniem, - postępujące zanieczyszczanie środowiska, w tym wód i powietrza. <p>edukacja, kultura, sport:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak domu kultury, - niedostateczna baza lokalowa GBP, - niewystarczająca infrastruktura sportowa, - ograniczona oferta dla starszej aktywnej młodzieży, - niewystarczająca oferta wydarzeń kulturalnych dla młodych osób, - brak miejsca spotkań dla młodzieży, - niewystarczająca ilość zagospodarowanych miejsc do spędzania czasu wolnego, - brak infrastruktury wspierającej rozwój turystyki, - brak miejsc opieki nad dziećmi do 3 lat. <p>pomoc społeczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - starzenie się społeczeństwa i pojawiające się problemy związane z koniecznością zapewnienia wsparcia seniorom, - rosnące potrzeby osób niepełnosprawnych i niesamodzielnymi, - nowe zadania wymagające zabezpieczenia znacznych środków finansowych. <p>organizacje społeczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niski poziom aktywności mieszkańców gminy, w tym zwłaszcza ludzi młodych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, - rozwój społeczeństwa obywatelskiego, - moda na zdrowy tryb życia, ekologiczną żywność, - wsparcie socjalne osób starszych, 	<ul style="list-style-type: none"> - bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, - brak zabezpieczenia społecznego na wypadek choroby, starości, - wyuczona bezradność, roszczeniowość postaw,

<ul style="list-style-type: none"> - programy zdrowotne dla seniorów pozwalające na utrzymanie sprawności intelektualnej i fizycznej, - wzmożony ruch turystyczny i rozwój agroturystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się społeczeństwa, - rosnąca liczba osób niepełnosprawnych, - wzrost stopy bezrobocia w kraju w związku z pandemią COVID-19, - obniżanie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej oraz wysoki poziom przyzwolenia społecznego do picia w środowisku rodzinnym i rówieśniczym.
---	--

IV PLANOWANIE DZIAŁAŃ

1. Misja i wizja Gminy Turobin

Misja

Gmina Turobin – silne rodziny, aktywni seniorzy, integralny rozwój człowieka.

Wizja rozwoju społecznego Gminy Turobin:

Gmina Turobin dążąc do poprawy jakości życia swoich mieszkańców, przeciwdziała marginalizacji społecznej oraz eliminuje negatywne zjawiska, staje się społecznością wrażliwą, potrafiącą zaspokoić potrzeby społeczności lokalnej.

Kluczowym zadaniem władz Gminy Turobin jest zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom, a więc stworzenie możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. Na szczególną uwagę zasługują osoby, które z takich czy innych przyczyn samodzielnie nie są w stanie włączyć się w szereg przemian podnoszących warunki życiowe społeczności lokalnej. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na spadek patologii społecznych w gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki. Wizja rozwoju Gminy zostanie zrealizowana poprzez działania z zakresu: sportu, rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

2. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Analiza szerokiego spektrum programów rozwoju, których wdrażanie będzie w perspektywie co najmniej najbliższych 10 lat oddziaływać na sytuację w Gminie Turobin, pozwala prognozować, że w tym okresie, pomoc społeczna stanowić będzie fundamentalny element w polityce zarówno państwa polskiego, jak i samorządu lokalnego. Będzie to efekt między

innymi wprowadzenia w życie programu „Europa 2020”, w którym wiele uwagi poświęcono poprawie sytuacji w sferze społecznej.

Gmina Turobin, podobnie jak inne samorządy w Polsce, stanie wkrótce przed koniecznością zmierzenia się z nowymi problemami wynikającymi zarówno z uwarunkowań lokalnych, jak wpływu zewnętrznej sytuacji społeczno-polityczno-gospodarczej. Wśród czynników zewnętrznych mających istotny wpływ na sytuację społeczną w Gminie warto wymienić te, które wynikają z niekorzystnych perspektyw demograficznych – starzenie się społeczeństwa, migracji – zwłaszcza ludzi młodych, napływu imigrantów, niekorzystnych zmian w obszarze podstawowych wartości rodzinnych skutkujących rozpadem rodzin, w tym rodzin wielopokoleniowych, oraz innych nieznanych jeszcze dzisiaj zagrożeń.

Mając na względzie oddziaływania i problemy globalne, lokalna polityka społeczna w Gminie Turobin musi uwzględniać narastający problem starzenia się społeczeństwa, zmiany systemu wartości, zmiany w strukturze rodziny, czy też powiększające się obszary zagrożeń funkcjonowania jednostki i rodziny. Można więc przyjąć, że pomoc społeczna będzie podlegać dużym przemianom zarówno w układzie instytucjonalnym, jak i zadaniowym. Rozwój sytuacji społecznej na terenie Gminy będzie ściśle związany z rozwojem ekonomicznym – społecznym społeczności lokalnej. Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w Gminie Turobin oraz skalę i znaczenie społeczne ujawniających problemów określono cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań, które uwzględniają zagrożenia i problemy wynikające z sytuacji zewnętrznej, ale przede wszystkim biorą pod uwagę uwarunkowania lokalne.

Uwzględniając dostępne opracowania analityczne, wyniki ankiet, oraz przeprowadzoną diagnozę lokalnej sytuacji w sferze społecznej sformułowano prognozę przewidywanego rozwoju sytuacji w sferze społecznej.

W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

- **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu: bezrobociem, ubóstwem, bezdomnością i uzależnieniami.**

prognozuje się:

- potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy, postępującą dezaktualizację kwalifikacji osób długotrwale bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo;
- dalsze rozwarstwienie materialne społeczeństwa;

- utrzymywanie się niedoboru pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin, rozproszenie i niewystarczający poziom integracji działań pomocowych świadczonych osobom dotkniętym przemocą, utrzymywanie się niewystarczającego poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom, utrzymywanie się zapotrzebowania na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: wzrost liczby osób uzależnionych, wzrost bezrobocia, a co za tym idzie wzrost liczby osób doświadczających problemu ubóstwa;

- **Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.**

prognozuje się:

- zwiększoną dzietność rodzin spowodowaną programem Rodzina 500+;
- zwiększającą się liczbę rodzin niepełnych, wymagających wsparcia alimentacyjnego;
- niewystarczający w stosunku do narastających potrzeb poziom funkcjonowania systemu pieczy zastępczej;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie nieodpłatnych usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe w stosunku do rodzin;
- występowanie zjawiska niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w wychowaniu dzieci;
- działania profilaktyczne dotyczące skutków obniżania wieku inicjacji seksualnej oraz spożywania alkoholu i narkotyków;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: problemy, zaburzenia i choroby psychiczne związane z lękiem oraz ograniczeniem kontaktów społecznych; problemy z przyswajaniem wiedzy, obniżenie poziomu wiedzy wśród dzieci i młodzieży związane z brakiem możliwości nauki stacjonarnej, wzrost zaburzeń koncentracji, uwagi, wzrost liczby osób uzależnionych w tym od Internetu; wzrost problemów uzależnień, wzrost problemów związanych z występowaniem różnych form przemocy w rodzinie;

- **Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych oraz utrzymanie ich w środowisku zamieszkania.**

prognozuje się:

- niewystarczająca jakość życia osób z niepełnosprawnością, występowanie sytuacji niepełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, występowanie stanu niewystarczającej integracji społecznej osób z niepełnosprawnością;
- występowanie istotnego odsetka osób bezrobotnych, dla których niepełnosprawność jest dodatkowym ograniczeniem w dostępie do zatrudnienia;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin;
- występowanie izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych;
- pogłębiające się ubóstwo osób starszych;
- wzrastające potrzeby w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób starszych, zwłaszcza samotnie gospodarujących;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: problemy, zaburzenia i choroby psychiczne związane z lękiem oraz ograniczeniem kontaktów społecznych, wzrost wykluczenia osób starszych i niepełnosprawnych związany z izolacją społeczną;

- **Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i profesjonalizacja służb społecznych.**

prognozuje się:

- utrzymywanie się zapotrzebowania na nowe lub unowocześnione usługi świadczone przez przygotowane do tego podmioty sektora pozarządowego osobom oraz rodzinom;
- występowanie potrzeb wymagających rozwiązań innowacyjnych dla obszaru polityki społecznej;
- tworzenie szerokich partnerstw lokalnych w celu rozwiązywania problemów społecznych;
- wzrost aktywności społecznej mieszkańców;
- utrzymywanie się rozproszenia inicjatyw i działań prowadzonych przez instytucje publiczne i prywatne;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: obniżenie poziomu aktywności społecznej związane z ograniczeniem kontaktów społecznych;

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań czyli strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki różnorodnych zagrożeń wynikających

zarówno z uwarunkowań zewnętrznych, naturalnych zjawisk biologicznych (np. niepełnosprawności), problemów cywilizacyjnych, jak i niedoskonałości lokalnego systemu polityki społecznej. Proponowana strategia będzie obejmować osiągnięcie celów nastawionych na eliminację zagrożeń oraz poprawę sytuacji, która w czasie opracowywania Strategii została zidentyfikowana jako niekorzystna.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Turobin, poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu problemów dotyczących społeczność lokalną. Wdrożenie strategii spowoduje:

- poprawę bezpieczeństwa socjalnego obywateli oraz poprawę warunków ich życia,
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
- poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych,
- poprawę jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych,
- zapewnienie dostępu do usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania, bez konieczności kierowania mieszkańców do DPS,
- wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie rozmiaru problemu uzależnień w gminie,
- stworzenie dogodnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

3. Cele i harmonogram realizacji

Celem strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, aktywność obywatelską, poprawę sytuacji materialnej, co przekłada się na działania na rzecz poprawy zatrudnienia oraz budowania lokalnego rynku pracy. Kompleksowa pomoc osobom z problemami społecznymi powinna opierać się ponadto na profilaktyce, systematycznym monitorowaniu sytuacji społecznej i wczesnym reagowaniu na dostrzegane deficyty.

Szczegółowa diagnoza i analiza sytuacji społecznej Gminy Turobin połączona z badaniami ankietowymi, pozwoliła wyodrębnić następujące cele strategiczne:

- 1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu: bezrobociem, ubóstwem, bezdomnością i uzależnieniami.**
- 2. Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.**
- 3. Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych oraz utrzymanie ich w środowisku zamieszkania.**
- 4. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i profesjonalizacja służb społecznych.**

Następnie w ramach poszczególnych celów strategicznych wyodrębniono cele operacyjne i kierunki działań.

	spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne.														
	Utworzenie przy Radzie Gminy - Rady ds. Przedsiębiorczości	JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych, spółdzielni socjalnych.	JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rozwijanie gminnego modelu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności	Systematyczne monitorowanie problemu bezdomności i zabezpieczanie pomocy doraźnej osobom bezdomnym.	GOPS, JST, GKRPA, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia, pomocy socjalnej, psychologicznej, reintegracji społecznej i zawodowej, w szczególności przy wykorzystaniu indywidualnych planów wychodzenia	GOPS, JST, GKRPA, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		z bezdomności.													
Rozbudowa i wzmacnianie systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień	Rozwijanie systemu pomocy rodzinom z problemem uzależnienia oraz dotkniętych przemocą poprzez kompleksowość i interdyscyplinarność podejmowanych działań.	GOPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO, Sąd, Prokuratura, służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Podjęcie działań w zakresie edukacji i promowania zdrowego – trzeźwego stylu życia. Promocja życia bez alkoholu, narkotyków i innych substancji uzależniających.	GOPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO, KS, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci, młodzieży i rodziców mających zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczających alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	GOPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO, GBP, KS,	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających	GOPS, JST, GKRPA, ZI, NGO	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		sytuacje kryzysowe														
		Podjmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.	GOPS, JST, GKRPA, ZI, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	Wspieranie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb bytowych.	GOPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji wychowawczych rodziców i opiekunów poprzez działania edukacyjne (organizacja warsztatów, szkoleń).	GOPS, NGO, Oświata, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pomoc rodziny wspierającej.	GOPS, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z	NGO, Oświata, Poradnia Psychologiczno	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		zaburzeniami zachowania. Organizacja zajęć z wczesnego wspomaganie rozwoju.	- Pedagogiczna												
		Zapewnienie dostępności do opieki przedszkolnej i żłobka.	NGO, Oświata, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Tworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży		Zapewnienie odpowiedniej pomocy socjalnej (ubranie, wyżywienie, wyprawka szkolna itp.) dzieciom z rodzin ubogich.	GOPS, NGO, Oświata, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Zapewnienie pomocy psychologicznej, korekcyjno – kompensacyjnej dzieciom przejawiającym trudności w nauce.	GOPS, NGO, Oświata, JST, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów, olimpiad	NGO, Oświata	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Rozwijanie bazy edukacyjnej, służącej realizowaniu	Oświata, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		zainteresowań oraz zagospodarowaniu czasu wolnego dzieciom i młodzieży.												
Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Organizacja kampanii promujących aktywny styl życia	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Zapewnienie pomocy rodzinom z dysfunkcjami w przezwyciężaniu trudności	Realizacja działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców wykazujących braki w tym zakresie.	GOPS, NGO, Oświata, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Intensyfikacja pracy socjalnej.		GOPS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		Podejmowanie działań zmierzających do powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	GOPS, NGO, Policja	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Wykorzystanie instytucji asystentów rodziny do pracy nad przywróceniem prawidłowego funkcjonowania rodziny.	GOPS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Rozwijanie interdyscyplinarności w działaniach podejmowanych na rzecz wsparcia rodzin.	GOPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA, Policja	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Organizacja konkursów o tematyce kulturalnej dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy	NGO, Oświata, JST, GBP	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Rozwijanie wśród mieszkańców gminy, w tym szczególnie dzieci i młodzieży, różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów	NGO, Oświata, JST, GBP	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		(Warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne), kół zainteresowań.														
		Organizacja konkursów o tematyce regionalnej, prezentacja twórców ludowych.	NGO, Oświata, JST, GBP	Środki własne i zewnętrzne			x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych oraz utrzymanie ich w środowisku zamieszkania	Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych	Zapewnienie odpowiedniej do potrzeb ilości i jakości usług opiekuńczych.	GOPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Zapewnienie osobom starszym potrzebującym całodobowej instytucjonalnej pomocy i miejsc w domach pomocy społecznej.	GOPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Umożliwienie osobom starszym zamieszkania w mieszkaniach wspomaganych.	GOPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne											x	x
		Utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych.	GOPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne											x	x

		Współpraca z zakładami opieki zdrowotnej i szerzenie potrzeby zwiększenia opieki geriatrycznej.	GOPS, JST, NGO Służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne					X	X	X	X	X	X
		Organizacja i wspieranie działalności wolontariatu na rzecz osób starszych	GOPS, JST, NGO, oświata, GBP	Środki własne i zewnętrzne				X	X	X	X	X	X	X
Tworzenie oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych		Opracowywanie i realizacja programów promujących zdrowie wśród seniorów i aktywne spędzanie wolnego czasu.	JST, NGO Służba zdrowia, GBP	Środki własne i zewnętrzne		X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Opracowywanie i realizacja programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych w szczególności e-wykluczeniu.	JST, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne				X	X	X	X	X	X	X
		Wspieranie działalności edukacyjnej dla seniorów.	JST, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne			X	X	X	X	X	X	X	X
	Wspieranie aktywności społecznej	Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej	JST, NGO GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

	promującej integrację wewnątrz i między pokoleniową	i rekreacyjnej osób starszych.													
		Opracowywanie i realizacja programów promujących integrację międzypokoleniową.	JST, NGO,GBP	Środki własne i zewnętrzne					X	X	X	X	X	X	X
Działania na rzecz partycypacji społecznej osób starszych		Budowanie pozytywnego wizerunku starości.	JST, NGO,GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Promowanie uczestnictwa osób starszych w organizacjach pozarządowych	GOPS, JST, NGO,GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Realizacja działań w dziedzinie promocji zdrowia		Prowadzenie kampanii edukacyjnych promujących zdrowy styl życia.	GOPS, NGO, oświata, służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych, zdrowotnych przeciwdziałających niepełnosprawności.	NGO, służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji		Organizacja rehabilitacji	służba zdrowia, NGO	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Wspieranie funkcjonowania i tworzenia środowiskowych	GOPS, JST, NGO, PCPR, służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		form pomocy osobom niepełnosprawnym.													
Integracja ze środowiskiem osób niepełnosprawnych		Wspieranie działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i zatrudnianie osób niepełnosprawnych.	PUP, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Umożliwienie osobom niepełnosprawnym aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej.	JST, NGO, KS, GBP	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych	GOPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do edukacji poprzez realizację kształcenia integracyjnego i specjalnego.	JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających	JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym.													
		Wspieranie funkcjonowania mieszkalnictwa wspomaganego dla osób niepełnosprawnych.	GOPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne										X	X
Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i profesjonalizacja służb społecznych	Wspieranie działalności grup obywatelskich i organizacji pozarządowych	Wsparcie organizacji pozarządowych w tym doradztwo prawne, finansowe i lokalowe oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe	NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne			X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych.	GOPS, JST	Środki własne i zewnętrzne				X	X	X	X	X	X	X	X
		Zwiększenie koordynacji współdziałania z organizacjami	GOPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		pozarządowymi.													
		Popularyzacja interdyscyplinarnego modelu pracy.	GOPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Umożliwianie pracownikom instytucji pomocy społecznej możliwości podnoszenia kwalifikacji i superwizji.	GOPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Odpowiedzialne za realizację powyższych celów i zadań są wszystkie instytucje i organizacje działające w Gminie Turobin w obszarze polityki społecznej.

4. Ramy finansowe strategii

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu Gminy, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- budżet Gminy Turobin,
- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- inne środki.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Turobin przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020 opracowaną na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2019 i 2020 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Dla przygotowania niniejszej projekcji, w modułach przyjęto założenia wynikające z prognoz: demograficznej, wydatków na pomoc społeczną, zmiany przepisów w zakresie pomocy społecznej oraz realizacji inwestycji w zakresie polityki społecznej w gminie.

W prognozie na lata 2022-2030 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych własnych GOPS w Turobinie i Banku Danych Lokalnych GUS.

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej
1	2021	9 294 380,00
2	2022	9 526 740,00
3	2023	9 764 900,00
4	2024	10 009 030,00
5	2025	10 259 260,00
6	2026	10 515 740,00
7	2027	10 778 630,00

8	2028	11 048 100,00
9	2029	11 324 300,00
10	2030	11 607 400,00

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Turobin przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków na politykę edukacyjną, kulturalną i wsparcie działalności organizacji pozarządowych w latach 2019-2020 opracowaną na podstawie oceny wydatków za rok 2019 i 2020 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki edukacyjnej	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki kulturalnej	Prognoza wydatków finansowych w zakresie wsparcia organizacji pozarządowych
1	2021	10 062 000,00	300 000,00	110 000,00
2	2022	10 100 000,00	320 000,00	110 000,00
3	2023	10 500 000,00	330 000,00	120 000,00
4	2024	10 700 000,00	340 000,00	130 000,00
5	2025	10 900 000,00	350 000,00	140 000,00
6	2026	11 000 000,00	360 000,00	150 000,00
7	2027	11 000 000,00	370 000,00	160 000,00
8	2028	11 200 000,00	380 000,00	170 000,00
9	2029	11 300 000,00	390 000,00	180 000,00
10	2030	11 400 000,00	400 000,00	190 000,00

5. Programy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Turobin na lata 2021–2030 będzie realizowana w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Program współpracy Gminy Turobin z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego,

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny.

V. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

1. System monitorowania strategii.

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych kierunków działań oraz celów operacyjnych i strategicznych. Zarządzanie realizacją strategii należy do GOPS w Turobinie. Monitoring prowadzony będzie przez zespół oceniający powołany zarządzeniem Wójta Gminy Turobin, a w jego skład wejdą m.in. przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współpracujących w jej realizacji. Poziom osiągnięcia każdego celu operacyjnego, poszczególnych zadań i projektów będzie mierzony raz na trzy lata poczynając od 2023 roku.

Istotny element systemu monitorowania stanowić będzie sporządzanie sprawozdania z planu realizacyjnego wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nierozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia.

Wskaźnikami oceny monitorowania celów strategicznych i szczegółowych Strategii będą przykładowo:

Cele operacyjne	Kierunki działań	Wskaźniki
Podejmowanie działań służących ograniczeniu skali długotrwałego bezrobocia i ubóstwa	Tworzenie i realizacja partnerskich programów przeciwdziałania ubóstwu i długotrwałemu bezrobociu.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba programów dot. przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu - liczba osób uczestniczących w ww. programach
	Integracja i intensyfikacja działań z zakresu pomocy społecznej i instytucji rynku pracy służących aktywizacji beneficjentów	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zaktywizowanych beneficjentów pomocy społecznej - liczba osób

	<p>pomocy społecznej, np. prac społecznie użytecznych, staży zawodowych, prac interwencyjnych.</p>	<p>skierowanych do prac społecznie użytecznych, interwencyjnych, - liczba zorganizowanych staży zawodowych</p>
	<p>Prowadzenie kursów i szkoleń zawodowych dla osób dorosłych.</p>	<p>liczba szkoleń</p>
	<p>Usługi doradztwa zawodowego oraz poradnictwa psychologicznego, spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne.</p>	<p>- liczba godzin poradnictwa zawodowego - liczba przeprowadzonych warsztatów grupowych</p>
	<p>Utworzenie przy Radzie Gminy-Rady ds. Przedsiębiorczości</p>	<p>- utworzenie Rady</p>
	<p>Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych, spółdzielni socjalnych.</p>	<p>- liczba utworzonych PES, w tym spółdzielni socjalnych</p>
<p>Rozwijanie gminnego modelu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności</p>	<p>Systematyczne monitorowanie problemu bezdomności i zabezpieczanie pomocy doraźnej osobom bezdomnym.</p>	<p>- liczba osób bezdomnych na terenie gminy - liczba osób bezdomnych, którym udzielono pomocy doraźnej</p>
	<p>Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia, pomocy socjalnej, psychologicznej, reintegracji społecznej i zawodowej, w szczególności przy wykorzystaniu indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności.</p>	<p>- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie, pomoc socjalną, psychologiczną - liczba osób bezdomnych, które uczestniczyły w reintegracji społecznej i zawodowej - liczba osób które realizowały indywidualne plany wychodzenia z bezdomności</p>
<p>Rozbudowa i wzmacnianie systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień</p>	<p>Rozwijanie systemu pomocy rodzinom z problemem uzależnienia oraz dotkniętych przemocą poprzez kompleksowość i interdyscyplinarność podejmowanych działań.</p>	<p>- liczba podjętych działań przez ZI i grupy robocze, GKRPA - liczba osób objętych pomocą</p>
	<p>Podjęcie działań w zakresie edukacji i promowania zdrowego – trzeźwego stylu życia. Promocja życia bez alkoholu, narkotyków i innych substancji uzależniających.</p>	<p>- liczba i rodzaj przeprowadzonych działań edukacyjnych - liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych</p>

	Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci, młodzieży i rodziców mających zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczających alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	- liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych - liczba uczestników biorących udział w działaniach edukacyjnych
	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	- liczba utworzonych grup wsparcia
	Podjmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.	- liczba udzielonych porad - liczba osób, które korzystały z pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej
Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych	Wspieranie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb bytowych.	- liczba rodzin objętych wsparciem
	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji wychowawczych rodziców i opiekunów poprzez działania edukacyjne (organizacja warsztatów, szkoleń).	- liczba warsztatów, szkoleń - liczba uczestników
	Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych poprzez pomoc rodziny wspierającej.	- liczba rodzin objętych wsparciem
	Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania.	- liczba funkcjonujących grup, - liczba dzieci uczestniczących w spotkaniach grup socjoterapeutycznych
	Zapewnienie dostępności do opieki przedszkolnej i żłobka.	- liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym - liczba dostępnych miejsc w przedszkolach - utworzenie żłobka
Tworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży	Zapewnienie odpowiedniej pomocy socjalnej (ubranie, żywienia, wyprawka szkolna itp.) dzieciom z rodzin ubogich.	- liczba dzieci z rodzin ubogich, które otrzymały wsparcie
	Zapewnienie pomocy psychologicznej, korekcyjno – kompensacyjnej dzieciom przejawiającym trudności w	- liczba dzieci objętych pomocą psychologiczną - liczba godzin zajęć korekcyjno -

	nauce.	kompensacyjnych
	Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów, olimpiad	- liczba godzin zajęć pozalekcyjnych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych
	Rozwijanie bazy edukacyjnej, służącej realizowaniu zainteresowań oraz zagospodarowaniu czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	- ilość i rodzaj przeprowadzonych modernizacji, zakupionych sprzętów i pomocy dydaktycznych
Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych.	- liczba zorganizowanych zawodów sportowych
	Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	- liczba osób biorących udział w treningach
	Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	- liczba zorganizowanych wycieczek - liczba osób uczestniczących w wycieczkach
	Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	- liczba zorganizowanych zajęć sportowych - liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowych
	Organizacja kampanii promujących aktywny styl życia	- liczba zorganizowanych kampanii promocyjnych
Zapewnienie pomocy rodzinom z dysfunkcjami w przezwyciężaniu trudności	Realizacja działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców wykazujących braki w tym zakresie.	- liczba działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych - liczba rodziców biorących udział w ww. działaniach
	Intensyfikacja pracy socjalnej.	- liczba rodzin objętych pracą socjalną
	Podjęcie działań zmierzających do powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, które powróciły do rodziny biologicznej
	Wykorzystanie instytucji asystentów rodziny do pracy nad przywróceniem prawidłowego funkcjonowania rodziny.	- liczba asystentów udzielających wsparcia - liczba osób/rodzin korzystających z wsparcia asystenta rodziny
	Rozwijanie interdyscyplinarności w działaniach podejmowanych na rzecz wsparcia rodzin.	- liczba podejmowanych działań

Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Organizacja konkursów o tematyce kulturalnej dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy.	- liczba zorganizowanych konkursów - liczba dzieci, młodzieży i dorosłych biorących udział w konkursach
	Rozwijanie wśród mieszkańców gminy, w tym szczególnie dzieci i młodzieży, różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów (Warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne), kół zainteresowań.	- liczba zorganizowanych warsztatów - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w poszczególnych warsztatach
	Organizacja konkursów o tematyce regionalnej, prezentacja twórców ludowych.	- liczba konkursów - liczba spotkań, prezentacji twórców ludowych
Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych	Zapewnienie odpowiedniej do potrzeb ilości i jakości usług opiekuńczych.	- liczba świadczonych usług opiekuńczych - liczba beneficjentów usług opiekuńczych
	Zapewnienie osobom starszym potrzebującym całodobowej instytucjonalnej pomocy i miejsc w domach pomocy społecznej.	- ilość dostępnych miejsc w DPS
	Umożliwienie osobom starszym zamieszkania w mieszkaniach wspomaganych.	- liczba osób starszych zamieszkałych w mieszkaniach wspomaganych
	Współpraca z zakładami opieki zdrowotnej i szerzenie potrzeby zwiększenia opieki geriatrycznej.	- liczba i rodzaj podjętej współpracy w zakresie zwiększenia opieki geriatrycznej
	Organizacja i wspieranie działalności wolontariatu na rzecz osób starszych	- liczba wolontariuszy działających na rzecz osób starszych
Tworzenie oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych	Opracowywanie i realizacja programów promujących zdrowie wśród seniorów i aktywne spędzanie wolnego czasu.	- liczba programów - liczba osób uczestniczących w programie
	Opracowywanie i realizacja programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych w szczególności e-wykluczeniu.	- liczba programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych - liczba osób uczestniczących w programie

	Wspieranie działalności edukacyjnej dla seniorów	- liczba i rodzaj udzielonego wsparcia
Wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz i między pokoleniową	Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych.	- liczba działań promujących aktywność kulturalną, fizyczną i rekreacyjną osób starszych
	Opracowywanie i realizacja programów promujących integrację międzypokoleniową	- liczba opracowanych programów promujących integrację międzypokoleniową
Działania na rzecz partycypacji społecznej osób starszych	Budowanie pozytywnego wizerunku starości.	- liczba przeprowadzonych kampanii dot. budowania pozytywnego wizerunku starości
	Promowanie uczestnictwa osób starszych w organizacjach pozarządowych	- liczba akcji promocyjnych - liczba osób starszych w organizacjach pozarządowych
Realizacja działań w dziedzinie promocji zdrowia	Prowadzenie kampanii edukacyjnych promujących zdrowy styl życia.	- liczba przeprowadzonych kampanii
	Opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych, zdrowotnych przeciwdziałających niepełnosprawności.	- liczba programów - liczba osób uczestniczących w programie
Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji	Organizacja rehabilitacji	- liczba osób korzystających z rehabilitacji
	Wspieranie funkcjonowania i tworzenia środowiskowych form pomocy osobom niepełnosprawnym.	- liczba działań wspierających
Integracja ze środowiskiem osób niepełnosprawnych	Wspieranie działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i zatrudnianie osób niepełnosprawnych.	- liczba działań wspierających
	Umożliwienie osobom niepełnosprawnym aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej.	- liczba działań wspierających
	Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych	- liczba zorganizowanych spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych
	Zapewnienie osobom	- liczba osób

	niepełnosprawnym dostępu do edukacji poprzez realizację kształcenia integracyjnego i specjalnego.	niepełnosprawnych objętych kształceniem integracyjnym i specjalnym
	Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym.	- liczba zlikwidowanych barier
	Wspieranie funkcjonowania mieszkalnictwa wspomaganego dla osób niepełnosprawnych.	- liczba i rodzaj udzielonego wsparcia
Wspieranie działalności grup obywatelskich i organizacji pozarządowych	Wsparcie organizacji pozarządowych w tym doradztwo prawne, finansowe i lokalowe oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe	- liczba udzielonego wsparcia
	Zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych.	- liczba zleconych zadań
	Zwiększenie koordynacji współdziałania z organizacjami pozarządowymi.	- liczba wspólnych działań
	Popularyzacja interdyscyplinarnego modelu pracy.	- liczba podejmowanych działań
	Umożliwianie pracownikom instytucji pomocy społecznej możliwości podnoszenia kwalifikacji i superwizji.	- liczba pracowników uczestniczących w kursach i szkoleniach podnoszących kwalifikacje

2. Ewaluacja strategii

Ewaluacja strategii będzie to systematyczna i obiektywna ocena zaplanowania, wdrożenia i rezultatów strategii. Celem ewaluacji GSRPS jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości.

Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu, oraz potrzeb, które miały zaspokajać. W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego przedsięwzięcia w realizacji do zaplanowanych oczekiwań oraz wykorzystanie

uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości. Rekomendacje i wnioski formułowane będą w oparciu o określone standardy i kryteria.

- osiągnięcie celów operacyjnych może być przedstawione poprzez produkty (np. dostarczenie określonej liczby szkoleń dla osób długotrwale bezrobotnych);
- realizacja celów szczegółowych/zadań może być przedstawiona poprzez rezultaty (np. osiągnięcia poprawy – w wyniku zrealizowanych szkoleń – w zakresie możliwości zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych);
- realizacja celów ogólnych/strategicznych może być przedstawiona poprzez wyniki oddziaływania strategii (np.: ograniczenia bezrobocia wśród osób wcześniej długotrwale bezrobotnych);

Ewaluacja ocenić będzie wszystkie elementy logiki interwencji strategii - zarówno dla poziomu działań, produktów, rezultatów i oddziaływań, jak i na poziomie wszystkich rodzajów celów danej interwencji.

Zasadniczym celem ewaluacji będzie stałe doskonalenie skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane w kategoriach pozytywnych efektów społecznych lub gospodarczych związanych bezpośrednio z realizacją danej strategii. Celem ewaluacji będzie przede wszystkim uzyskanie niezależnej opinii na temat rzeczywistych lub potencjalnych sukcesów strategii oraz czynników, które przyczyniły się do osiągnięcia danych rezultatów. Jednym z celów ewaluacji jest również wymiar edukacyjny, to analiza mechanizmów działania strategii, próba identyfikacji dobrych praktyk w zarządzaniu strategią i ich upowszechnienie czy też analiza popełnionych błędów celem ich uniknięcia w przyszłości.

Kryteria ewaluacji

Jednym z ważnych elementów etapu planowania ewaluacji będzie podjęcie decyzji w jaki sposób ma być dokonana ocena, jakie kryteria ewaluacji powinny być zastosowane do określonego badania. Główne kryteria ewaluacji:

- trafność
- efektywność
- skuteczność
- oddziaływanie/użyteczność
- trwałość.

Proces ewaluacji

Ewaluacja strategii jest procesem wieloetapowym, na który składa się: planowanie, projektowanie, realizacja, raportowanie, wykorzystanie wyników ewaluacji.

Planowanie ewaluacji GSRPS obejmuje następujące etapy:

- określenie celu (lub celów): zdefiniowanie problemów oraz podstawowych kryteriów ewaluacji, dzięki czemu otrzymamy odpowiedź na pytanie: po co przeprowadzamy ewaluację;
- wyznaczenie czasu badania: etapu w cyklu realizacji strategii, który będzie podlegał ewaluacji i wstępnego harmonogramu ewaluacji (rozpoczęcia, zakończenia, terminu dostarczenia raportu z ewaluacji);
- wskazanie zakresu: przedmiotowego (strategii poddanej ewaluacji lub innych obszarów interwencji czy zagadnień horyzontalnych); czasowego; terytorialnego oraz określenie zasobów potrzebnych do realizacji badania;
- wybór odbiorców: w zależności od sprecyzowania grup docelowych strategii czy innych zainteresowanych stron;
- identyfikacja dostępnych danych wyjściowych, czyli dokumentów programowych, raportów z monitoringu strategii, danych statystycznych, wyników wcześniejszych ewaluacji.

Załączniki

Ankieta - Wypracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Szanowni Mieszkańcy Gminy Turobin

Gmina Turobin przystąpiła do wypracowania **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych**. Strategia sprecyzuje i zweryfikuje najważniejsze problemy społeczne w naszej gminie, a także określi sposoby ich rozwiązywania. Aby trafnie określić cele i zadania do realizacji potrzebna jest współpraca całej społeczności gminy. Prosimy o poważne potraktowanie ankiety i przemyślane odpowiedzi na zawarte w niej pytania. **Uwaga! Ankieta jest anonimowa!**

Metryczka (proszę wstawić X przy wybranej odpowiedzi):

Płeć: Kobieta Mężczyzna

Wiek: 13 – 16 17 – 25 26 – 59 60 i więcej

Zawód: uczeń rolnik przedsiębiorca pracownik umysłowy pracownik fizyczny emeryt/rencista bezrobotny inny (jaki?) .....

Wykształcenie:

podstawowe zawodowe średnie policealne wyższe

1. Jak ocenia Pan/i istotność wymienionych problemów społecznych w swoim miejscu zamieszkania? Proszę wybrać jedną odpowiedź przy każdym z zagadnień.

Problemy społeczne	Bardzo poważny	Poważny	Umiarkowany	Znikomy	Nie występuje
Bezrobocie					
Ubóstwo					
Alkoholizm					
Narkomania					
Problemy mieszkaniowe					
Zanieczyszczenie środowiska					
Przestępczość					
Starzenie się społeczeństwa					
Przemoc w rodzinie					

Niepełnosprawność					
Bezdomność					

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

2. Jakie problemy społeczne osób niepełnosprawnych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- Brak akceptacji w środowisku
- Izolacja rodzinna (odrzućenie)
- Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. do rehabilitacji)
- Brak oferty zajęć kulturalnych, edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych
- Brak zorganizowanych form spędzania czasu
- Ubóstwo i bieda
- Bezrobocie
- Utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych
- Utrudniony dostęp do budynków użyteczności publicznej
- Inne (jakie?) .....

DZIECI I MŁODZIEŻ

3. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- Brak pozytywnych wzorców i autorytetów
- Przemoc ze strony rodziców
- Przemoc rówieśnicza
- Zaniedbania wychowawcze
- Zaniedbania socjalne (niedożywienie, higiena)
- Używanie alkoholu
- Palenie papierosów
- Zażywanie narkotyków, dopalaczy
- Chuligaństwo i przestępczość
- Brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży,
- Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu
- Ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
- Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego
- Inne (jakie?) .....

RODZINY

4. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- Nieporadność życiowa
- Ubóstwo
- Bezrobocie
- Alkoholizm
- Bezradność opiekuńczo-wychowawcza
- Niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno - prawnego

- Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami
- Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych
- Inne (jakie?) .....

5. Jakiego Pana/i zdaniem są przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych?
Można wybrać kilka odpowiedzi.

- Ubóstwo
- Niski poziom umiejętności wychowawczych
- Uzależnienia
- Przemoc w rodzinie
- Wielodzietność
- Niepełnosprawność/długotrwała choroba
- Niskie dochody
- Niepełna rodzina
- Inne, jakie?.....

SENIORZY

6. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w gminie?

- a) tak   b) raczej tak   c) raczej nie   d) nie   e) trudno powiedzieć

7. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- Izolacja społeczna (samotność)
- Izolacja rodzinna (odrzućenie)
- Niepełnosprawność
- Choroby
- Niezdolność do samoobsługi
- Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu
- Ubóstwo i bieda
- Brak akceptacji w środowisku
- Utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych
- Utrudniony dostęp do placówek medycznych
- Utrudniony dostęp do placówek kulturalnych
- Inne (jakie?) .....

8. Jakiego są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?
Można wybrać kilka odpowiedzi.

- Pomoc materialna
- Wykonywanie ciężkich prac domowych
- Dostarczanie gotowych obiadów do miejsca zamieszkania
- Prowadzenie aktywizacji społecznej osób starszych, w tym edukacyjnej kulturalnej, sportowej, turystycznej, rekreacyjnej
- Usługi opiekuńczo - pielęgnacyjne
- Doradztwo i załatwianie spraw urzędowych
- Wykonywanie wszystkich prac domowych
- Wsparcie emocjonalne

- Programy zdrowotne
- Pobyt seniora w domu dziennego pobytu (8-godzinny pobyt od poniedziałku do piątku w placówce zapewniającej posiłki, zajęcia, rehabilitację ruchową, opiekę pielęgniarską, miejsce do wypoczynku, towarzystwo innych seniorów)
- Możliwość uczestnictwa w klubie seniora
- Uczestnictwo w zajęciach edukacyjnych, kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych
- Inne, jakie?.....

OPIEKA ZDROWOTNA

9. Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- Długie oczekiwania w kolejce
- Długi okres oczekiwania na usługi medyczne (odległe terminy wizyt)
- Krótkie godziny przyjęć
- Mała liczba lekarzy specjalistów
- Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych
- Inne (jakie?) .....

EDUKACJA

10. Jak ocenia Pan/i infrastrukturę edukacyjną w gminie?

- a) bardzo dobrze   b) dobrze   c) ani dobrze, ani źle   d) źle

11. Czy ilość żłobków/przedszkoli/szkół w gminie jest wystarczająca?

- a) tak   b) nie   c) nie wiem

12. Czy oferta edukacyjna jest przystosowana do osób niepełnosprawnych?

- a) tak   b) nie   c) nie wiem

13. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- Niedostateczny dostęp do placówek wychowania przedszkolnego
- Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki
- Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne
- Brak żłobków
- Brak stołówek szkolnych
- Niedostateczna oferta zajęć pozalekcyjnych
- Inne (jakie?) .....

SPORT I KULTURA

14. Czy na terenie gminy jest wystarczająca liczba obiektów rekreacyjnych i sportowych?

- a) tak   b) nie   c) nie wiem

15. Czy w gminie organizowane są imprezy/wydarzenia o charakterze kulturalnym?

- a) tak   b) nie   c) nie wiem

16. Czy w gminie jest wystarczająca liczba obiektów obsługujących imprezy/wydarzenia kulturalne?

23. Czy był Pan/Pani świadkiem przemocy domowej?

TAK

NIE

23a. Jeżeli Tak: to gdzie? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

w domu

w szkole

na podwórku

w autobusie

w innym miejscu (gdzie?).....

23b. Jeżeli TAK, to: Jakie Pan/Pani podjął działania? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

udzieliłem/am pomocy ofierze

powiadomiłem/am policję

zgłosiłem/am do Ośrodka Pomocy Społecznej

inne, jakie?.....

nie podjąłem żadnych działań

PROPOZYCJE DZIAŁAŃ

24. Poniżej są wymienione zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie gminy. Proszę używając skali od 1 do 10 ocenić, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej z cyfr ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zadaniem.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7-----8-----9-----10
mało ważne bardzo ważne

1	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla osób bezrobotnych	
2	Utworzenie punktu pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	
3	Utworzenie Dziennego Domu Pomocy Społecznej	
4	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej	
5	Mieszkania chronione, lokale socjalne	
6	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	
7	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	
8	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych	
9	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	
10	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	
11	Założenie wolontariatu	
12	Organizowanie kursów i szkoleń dla osób poszukujących pracy	
13	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów	
14	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych	
15	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	
16	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	
17	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	
18	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	
19	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	

20	Edukacja rodzin	
21	Pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne	
22	Wykorzystanie budynków gminy na nowe inwestycje społeczne	
23	Zwiększenie ilości imprez sportowych i kulturalnych	
24	Działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy / wsi	
25	Zwiększenie ofert instytucji wspierających rodzinę	
26	Szersza oferta pożytecznego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	
27	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	

Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu:

.....
.....

Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej

.....

..... **DZIĘKUJEMY!**

Wykaz skrótów

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GSRPS – Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KS – Klub sportowy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – ang. *Non-Governmental Organization* – organizacja pozarządowa

NZOZ – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Spis wykresów i tabel

<i>Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet. ....</i>	<i>12</i>
<i>Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet. ....</i>	<i>13</i>
<i>Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet. ....</i>	<i>13</i>
<i>Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet. ....</i>	<i>13</i>
<i>Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Turobin (rok 2020). Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/.....</i>	<i>17</i>
<i>Wykres 6. Liczba mieszkańców Gminy Turobin w latach 2018-2020. Źródło: dane UG Turobin.....</i>	<i>19</i>
<i>Wykres 7. Ruch naturalny ludności w Gminie Turobin w latach 2018-2020. Źródło: dane UG Turobin.....</i>	<i>19</i>
<i>Wykres 8. Migracje ludności na terenie Gminy Turobin w latach 2018-2020. Źródło: dane UG Turobin. ....</i>	<i>19</i>
<i>Wykres 19. Liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta wszczynających procedurę w latach 2018-2020. Źródło: Dane GOPS w Turobinie.....</i>	<i>46</i>
<i>Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie. ....</i>	<i>50</i>
<i>Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020. Źródło: GOPS w Turobinie.....</i>	<i>51</i>
<i>Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie. ....</i>	<i>52</i>
<i>Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie. ....</i>	<i>52</i>

Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.	53
Wykres 16. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.	54
Wykres 17. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.	55
Wykres 20. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu zdarzenia losowego w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.	56
Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/	18
Tabela 2. Struktura wieku zamieszkałej ludności. Źródło: dane UG Turobin.	18
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Turobin. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/	21
Tabela 4. Liczba nauczycieli w poszczególnych szkołach i przedszkolu w poszczególnych latach. Źródło: Zespół Obsługi Ekonomiczno - Administracyjnej Szkół w Turobinie.	22
Tabela 5. Stan organizacyjny szkół w roku szkolnym 2017/2018-2019/2020. Źródło: System Informacji Oświatowej.	22
Tabela 6. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia. Źródło: dane GOPS w Turobinie.	38
Tabela 7. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną. Źródło: dane GOPS w Turobinie.	38
Tabela 8. Liczba rodzin objętych pracą socjalną ogółem w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.	39
Tabela 9. Zasiłki rodzinne w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.	40
Tabela 10. Świadczenia wychowawcze 500 + wypłacane w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.	40

<i>Tabela 11. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego. Źródło: dane GOPS w Turobinie.</i>	41
<i>Tabela 12. Świadczenia przyznane w zakresie realizacji programów wieloletnich „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posilek w szkole i w domu”. Źródło: dane GOPS w Turobinie.</i>	41
<i>Tabela 13. Liczba odnotowanych zdarzeń na terenie Gminy Turobin w latach 2017-2019. Źródło: dane Komenda Powiatowa Policji w Turobinie.</i>	46
<i>Tabela 14. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.</i>	49
<i>Tabela 15. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane dla mieszkańców gminy Turobin w latach 2018-2020. Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Biłgoraju.</i>	51
<i>Tabela 16. Bezrobocie w Gminie Turobin w latach 2018-2020. Źródło: https://bdl.stat.gov.pl/BDL/</i>	52
<i>Tabela 17. Stopa bezrobocia w powiecie biłgorajskim, województwie lubelskim oraz kraju w latach 2018-2020. Źródło: GUS https://bdl.stat.gov.pl</i>	53
<i>Tabela 18. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2018-2020. Źródło: dane GOPS w Turobinie.</i>	54
<i>Rysunek 1. Umiejscowienie gminy Turobin w powiecie biłgorajskim w województwie lubelskim. Źródło: https://www.osp.org.pl</i>	15